

**JOUKKOISTAMALLA KUVATUN
DOKUMENTTIELOKUVAN TUOTANTOPROSESSI**

Harri Sippola

Pro Gradu-tutkielma

Turun yliopisto

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Digitaalinen kulttuuri

Toukokuu 2017

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/Humanistinen tiedekunta

SIPPOLA, HARRI: Joukkoistamalla kuvatun dokumenttielokuvan tuotantoprosessi

Pro gradu-tutkielma 71 sivua

Toukokuu 2017

TIIVISTELMÄ

Työssä tutkitaan kolmen joukkoistamalla kuvatun dokumenttielokuvan tuotantoprosessia. Elokuvien kuvaaminen on joukkoistettu elokuvan aiheen mukaisesti suurelle joukolle amatöörejä, jotka ovat suuremmaksi osaksi kuvanneet itseään. Tuotannon johtamisen ovat hoitaneet ammattilaiset. Tutkimuksessa mukana olevat elokuvat ovat yhtenä päivänä 192 maassa kuvattu *Life in a day* (2011) sekä kaksi Yleisradion rahoittamaa Suomessa tehtyä musiikin fanituksesta kertovaa elokuvaa *Kuningas Matti ja ysäristit* (2014) sekä *To Nightwish with love* (2016).

Tutkimus käy läpi kunkin elokuvan tuotantoprosessin niiden tuotantojärjestyksessä, joka on ennakkovalmistelu – tuotanto – jälkituotanto – levitys. Kustakin tuotantovaiheesta on oma käsittelylukunsa ja ne käydään läpi yksityiskohtaisesti. Tutkimusaineisto koostuu tekijähaastatteluista, elokuvien joukkoistamiskampanjoista, itse elokuvista sekä elokuvista kirjoitetuista artikkeleista. Tutkimuskirjallisuus koostuu joukkoistamisen tutkimuksesta sekä Axel Brunsin käyttäjä-tuottajuuden käsitteestä.

Tutkimuksessa kuvaillun tuotantometodin etuina ovat kuvaajilta tuleva parhaimmillaan poikkeuksellisen intiimi materiaali sekä perinteiseen ammattituotantoon verrattuna joustava tuotantotapa. Heikkouksina voidaan pitää hankkeiden heikkoa taloudellista kannattavuutta sekä vastuuhenkilöiden suurta kuormitusta. Metodi on kuitenkin osoittanut toimivuutensa ja sitä olisikin kehitettävä edelleen sekä uusien elokuvahankkeiden että jatkotutkimusten muodossa.

Asiasanat: elokuva, dokumenttielokuva, joukkoistaminen, elokuvatuotanto

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen taustaa	1
1.2 Elokuvien esittely	3
1.3 Tutkimuskysymys, työn rakenne ja rajaus	6
1.4 Tutkimusaineisto ja – menetelmät	7
1.5 Terminologia ja aikaisempi tutkimus	10
2. ENNAKKOVALMISTELU	12
2.1 Ennakkovalmistelusta	12
2.2 <i>Life in day</i> ennakkovalmistelu	14
2.3 <i>Kuningas Matti ja ysäristit</i> ennakkovalmistelu	19
2.4 <i>To Nightwish with love</i> ennakkovalmistelu	22
3. TUOTANTO	25
3.1 <i>Life in a day</i> tuotanto	25
3.2 <i>Kuningas Matti ja ysäristit</i> tuotanto	30
3.3 <i>To Nightwish with love</i> tuotanto	37
4. JÄLKITUOTANTO	41
4.1 <i>Life in a day</i> jälkituotanto	41
4.2 <i>Kuningas Matti ja ysäristit</i> ja <i>To Nightwish with love</i> jälkituotanto	48
5. LEVITYS JA VASTAANOTTO	54
5.1 <i>Life in a day</i> levitys ja vastaanotto	54
5.2 <i>Life in a day</i> - elämää ensi-illan jälkeen	57
5.3 <i>Kuningas Matti ja ysäristit</i> ja <i>To Nightwish with love</i> levitys ja vastaanotto	57
5.4 <i>Kuningas Matti ja ysäristit</i> ja <i>To Nightwish with love</i> - elämää ensi-illan jälkeen	60
6. YHTEENVETO	62
6.1 Tuotannoista yleisesti	65
6.2 Hankkeiden rahoituksesta ja levityksestä	69
6.3 Suositukset jatkotoimenpiteistä	70

JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustoista

Urani alkutaipaleella olevana elokuvatuottajana minua kiinnostavat erilaiset tavat tehdä elokuvia. Kirjo on laaja fiktioelokuvista dokumenttiin ja kokeellisiin elokuviin. Elokuvan tuotantoprosessi on monimutkainen ja –vaiheinen matka, jossa kokonaisuuden hallinta on vaativaa ja myös yksityiskohtiin pitää pystyä keskittymään. Yhteistä kaikille elokuville on, että lajityypistä riippumatta tuotantoprosessin läpivienti alusta loppuun vaatii väistämättä useamman ihmisen työpanoksen. Elokuva on ennen kaikkea yhteisön yhteisen työn tulos ja kärjistäen voisi sanoa, että ryhmätyön onnistuminen määrittää myös elokuvan onnistumisen.

Yhteisöllisyyden eri ulottuvuudet elokuvatuotannossa kiinnostavat minua suuresti. Verkkopalvelujen viime vuosien aikana tapahtuneen huiman kehittymisen ja leviämisen myötä tuotantoyhtiöillä on ollut entistä enemmän mahdollisuuksia tehdä tiiviimpää yhteistyötä myös yleisön kanssa. Se on taas johtanut uudenlaisten tuotantomallien syntyyn ja avannut uusia mahdollisuuksia luovuudelle. Myös demokratisoineet tuotannon työkalut, kuten tehokkaat kotitietokoneet ja vaikkapa kännykkäkamerat, ovat tehneet elokuvanteosta realistisemmän mahdollisuuden yhä useammalle.

Crowdsourcing eli *joukkoistaminen* on yhdysvaltalaisen Jeff Howen Wired-lehden artikkelissa vuonna 2006 esittelemä käsite, joka tarkoittaa jonkin ongelman tai tehtävän antamista avoimella kutsulla ennalta määrittelemättömälle ihmisjoukolle.¹ Termi on yhdistelmä sanoista *crowd* eli yleisö ja *outsourcing* eli ulkoistaminen. Tehtävän antaja voi julkaista esimerkiksi jossain joukkoistamispalvelussa oman hankkeensa tai ongelmansa, johon hän toivoo saavansa yleisöltä apua. Joukkoistaminen on erilaisten verkkopalvelujen, -yhteisöjen ja trendien myötä noussut myös elokuvatuotantojen kohdalla relevantiksi asiaksi. Palveluissa kuten Indiegogo tai Kickstarter on jatkuvasti näkyvillä joukkoistettuja elokuvahankkeita, missä yleensä pyritään *joukkorahoittamaan* kesken olevaa tuotantoa. Joukkorahoitus on lähinnä elokuvan ennakkomyyntiä ja sillä pyritään

¹ Howe 2006

² "C'était Paris en 1970", Études Photographiques

paikkaamaan kassavajetta tuotannon aikana. Yleisön rooli tuotannossa on suurin piirtein sama kuin muutenkin, eli heiltä vain kerätään rahat.

Pro gradu-työni aihetta pohtiessani etsin erilaisia tapoja joukkoistaa elokuvan tuotantoprosessia. Halusin löytää jotakin, jossa yleisön panoksella olisi ratkaiseva merkitys elokuvan ydinsisällön kannalta. Yleisön roolin olisi oltava korvaamaton hankkeen toteutumisen kannalta. Yhtenä innoittaja minulla oli vuonna 1970 Pariisissa oli toteutettu valokuvakilpailu *C'était Paris en 1970*, jossa amatöörejä pyydettiin kuvaamaan haluamallaan tavalla muutoksia kaupungin arkkitehtuurissa. Lopulta yli 14 000 kuvaajaa toimitti yli 100 000 valokuvaa kilpailuun, jotka myöhemmin arkistoitiin Pariisin kaupungin historialliseen kirjastoon.² Näin saatiin kerättyä massiivinen arkisto valokuvista Pariisista, joka olisi ollut täysin mahdotonta toteuttaa millään muulla tavalla. Onko vastaavaa tehty elokuvan parissa?

Lopulta etsinnät tuottivat tulosta. Ensin löysin **Ridley Scottin** tuottaman elokuvan *Life in a day*, joka oli kuvattu lähes kahdessa sadassa maassa yhtenä päivänä amatöörien toimesta. Tämän jälkeen näin Yleisradion tuottaman elokuvan *To Nightwish with love*, joka oli eri puolella maailmaa asuvien Nightwishin faniiden kuvaama dokumenttielokuva. Elokuvat oli rakennettu kymmenien tai jopa tuhansien amatöörien kuvaamista pätkistä. Niissä esiintyvät ihmiset avasivat katsojalle pelottomasti ikkunan omaan elämäänsä ja kuvasivat itseään elokuvan teeman parissa. Monesta pienestä kontribuutiosta rakentui jotain suurempaa ja lopputulos oli jopa enemmän kuin osiensa summa. Hämmästelinkin, miten on mahdollista valjastaa joukko ilmiselviä amatöörejä kuvaamaan elokuva ilman, että lopputulos ei ole vaivaannuttava ja levällään oleva sekasotku, vaan pikemminkin koherentti ja jäsentynyt kokonaisuus? Elokuvista on aistittavissa aito ja välitön rehellisyys sekä poikkeukselliselta tuntuva yhteisöllisyys, joka ei varmasti ole syntynyt prosessin aikana sattumalta. Myöhemmin näin vielä saman Ylen tiimin tekemän elokuvan *Kuningas Matti ja ysäristit* ja tiesin näissä kolmessa elokuvassa olevan jotain kiinnostavaa ja huomionarvoista. Miten nämä elokuvat on voitu ylipäättään toteuttaa? Miten ne on ohjattu, miten tuotantoa on johdettu, miten tämä on mahdollista? Näitä asioita halusin tutkimuksessa selvittää.

² "C'était Paris en 1970", Études Photographiques

1.2 Elokuvien esittely

Seuraavaksi esitellään lyhyesti tutkimuksessa mukana olevat elokuvat. Lajityypiltään ne ovat kaikki dokumenttielokuvia ja ne käsittelevät jotain tiettyä aidosti olemassa olevaa ihmisryhmää tiettyinä ajanjaksona luoden aikakapselimaisten katsauksen aiheeseensa. Elokuvista annetaan tässä perustiedot ja niihin pu- reudutaan tarkemmin käsittelyluvuissa 2, 3 ja 4.

LIFE IN A DAY

Julkaisu vuosi	2011 ³
Ohjaaja	Kevin Macdonald
Käsikirjoittaja	Kevin Macdonald
Tuottaja	Ridley Scott
Tuotantoyhtiö	Scott Free Productions
Kesto	1 tunti 35 minuuttia
Ensi-ilta	Sundancen elokuvafestivaaleilla sekä Youtubessa 27.1.2011
Saatavuus	Vapaasti nähtävissä Youtubessa ⁴

³ Life in day, Internet Movie Database

⁴ Saatavilla <https://www.youtube.com/user/lifeinaday>

Life in a day on **Kevin Macdonaldin** ohjaama ja Ridley Scottin tuottama dokumentti, joka on kuvattu 192 maassa samana päivänä 24. heinäkuuta 2010. Elokuvan kuvaajina toimivat vapaaehtoiset Youtuben käyttäjät sekä kehittyvissä maissa asuvat ihmiset. Elokuvan tilaajana oli yhdysvaltalainen yhteisövideopalvelu Youtube ja pääsponsorina oli eteläkorealainen teknologiayhtiö LG. Tuotantoyhtiönä elokuvassa toimi Ridley Scottin ja hänen veljensä Tony Scottin omistama Scott Free Productions.

2 KUNINGAS MATTI JA YSÄRISTIT

Julkaisuvuosi	2015
Ohjaaja	Kaisa Alenius, Harto Hänninen
Käsikirjoittaja	Kaisa Alenius, Harto Hänninen
Tuottaja	Sami Hahtala
Tuotantoyhtiö	YLE
Kesto	58 minuuttia
Ensi-ilta	Yle Teema 30.4.2015
Jakelu	Elokuva ei saatavilla verkossa ⁵ , verkkosarja nähtävissä Yle Areenassa

Kuningas Matti ja ysäristit on **Kaisa Aleniuksen** ja **Harto Hännisen** ohjaama ja käsikirjoittama elokuva, joka kertoo Ylen *Parasta ennen-* radio-ohjelman faniyhteisön ja ohjelman juontajan Matti Airaksisen tarinan niin sanotun ysärimusiikin⁶ parissa. Elokuvan tuottajana toimi **Sami Hahtala**. Elokuvan keskushenkilönä

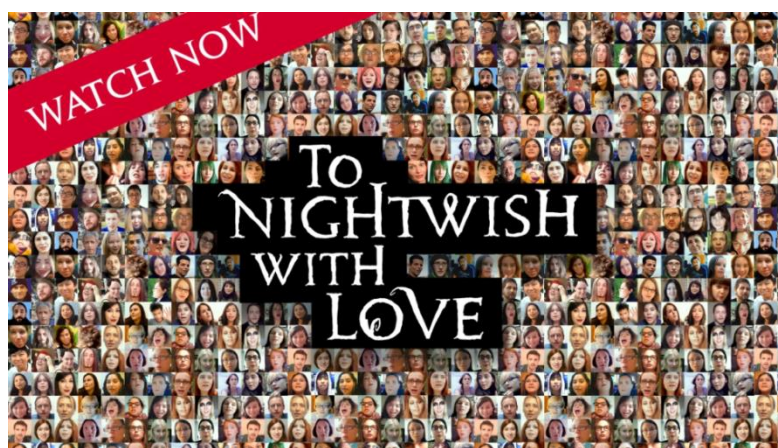
⁵ Elokuva on saatu tutkimusta varten sen tuottajalta nähtäväksi

⁶ 1980-luvun lopun ja 1990-luvun alun aikana tuotettua pääosin elektronista tanssimusiikkia

oleva Airaksinen käy kuvausten aikana kiertämässä Suomea erilaisissa tapahtumissa soittamassa DJ-settejä. Keikkojen välillä Airaksinen reflektoi omia ajatuksiaan suhteessa hänen ohjelmansa saamaan suureen suosioon ja sitä kuunteleviin ihmisiin. Ysärimusiikin fanit eri puolelta Suomea kertovat suhteestaan musiikkiin ja sen roolista omassa elämässään sekä käyvät Airaksisen keikoilla.

Elokuvan ovat kuvanneet Airaksinen ja hänen 20 faniaan. Pitkän dokumenttielokuvan lisäksi hankkeessa valmistui 18-osainen verkkosarja, joka löytyy tutkimuksen kirjoitushetkellä Yle Areenasta.

3 TO NIGHTWISH WITH LOVE

Julkaisuvuosi	2016
Ohjaaja	Kaisa Alenius, Harto Hänninen
Käsikirjoittaja	Kaisa Alenius, Harto Hänninen
Tuottaja	Sami Hahtala
Tuotantoyhtiö	YLE
Kesto	58 minuuttia
Ensi-ilta	20.8.2016
Saatavuus	Nähtävissä Yle Areenassa

To Nightwish with Love on Kaisa Aleniuksen ja Harto Hännisen ohjaama ja käsikirjoittama sekä Sami Hahtalan tuottama dokumenttielokuva, jossa Nightwishin fanit kertovat bändin musiikin merkityksestä omassa elämässään. Elokuvasa kerrotaan myös Nightwishin historia animaatioiden avulla. *To Nightwish with loven* tekemiseen osallistuivat sadat bändin fanit ympäri maailmaa ja se

koostuu pääosin fanien itse kuvaamasta materiaalista. Pitkän dokumenttielokuvan lisäksi materiaalista on julkaistu myös 18- osainen verkkosarja, jossa kussakin kerrotaan dokumenttielokuvaa syvällisemmin yksittäisten fanien tarinoita.

1.3 Tutkimuskysymys, työn rakenne ja rajaus

Tutkimuksen päätutkimuskysymys on: *millainen on joukkoistamalla kuvatun dokumenttielokuvan tuotantoprosessi?*

Jotta tähän kysymykseen voitaisiin vastata, pitää elokuvat purkaa osiin elokuville yleensä tyypillisen tuotantorakenteen mukaisesti, eli analysoida niiden tuotantotapaa prosessin etenemisjärjestyksessä. Näin työlle saadaan rakenne ja kustakin eri työvaiheesta voidaan tehdä oma käsittelylukunsa. Järjestys analysoinnissa on: ennakkovalmistelu (luku 2) – tuotanto (luku 3) – jälkituotanto (luku 4) – levitys (luku 5). Kullekin käsittelyluvulla on omat alatutkimuskysymyksensä, jotka esitellään lukujen alussa. Lopuksi tuotantometodista tehdään yhteenveto luvussa 6 ja annetaan suositukset jatkotoimenpiteistä.

Tutkimuksen tarkoituksena ei ole arvioida elokuvien taiteellista tai sisällöllistä laatua sinänsä, vaan pikemminkin tutkailla niiden tekotapaa ja löytää niistä asioita, jotka tekevät niiden prosessista erityisen kiinnostavan. Tavoitteena on löytää elokuvien tuotantoprosessista yhtäläisyyksiä, lainalaisuuksia sekä myös niitä eroavaisuuksia, jotka jollain merkittävällä tavalla vaikuttavat lopputulokseen. Pyrin purkamaan joukkoistamalla kuvatun dokumenttielokuvan tekotapaa mahdollisimman yksityiskohtaisesti siten, että tutkimus tuottaisi hyödyllistä tietoa vastaavien hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen tulevaisuudessa.

Vaikka sekä *Kuningas Matti ja ysäristeistä* että *To Nightwish with love* tuotettiin myös verkkodokumenttisarjat, keskittyy tämä tutkimus suuremmaksi osaksi hankkeissa valmistuneisiin pitkiin dokumenttielokuviin. Tämä siksi, että näin kaikista mukana olevasta kolmesta tuotannoista saadaan keskenään yhteismittaisia ja voin siten paremmin vertailla niitä keskenään. En myöskään lähtökohdaisesti ole valinnut pelkkiä dokumenttielokuvia tutkimukseen mukaan, mutta käytännössä kaikki löytämäni joukkoistamalla kuvatut elokuvat ovat sellaisia.

Tutkimuksen tarkoitus ei ole luoda kattavaa kuvaa monista joukkoistamisen eri mahdollisuuksista elokuvantuotannossa, vaan pikemminkin lähestyä teoreettisesti ja myös käytännönläheisesti yhteen tarkoin valittuun joukkoistamisen muotoon. Mielestäni on hyödyllisempää pureutua syvälle yhteen kapeampaan aiheeseen kuin luoda vain pintapuolisempaa yleiskatsausta varsinkin, kun joukkoistamisesta on sinänsä saatavilla paljon tietoa.

1.4 Tutkimusaineisto ja –menetelmät

Kyseessä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimus perustuu subjektiiviseen näkemykseeni elokuvien tuotantoprosessista ja pyrkimykseen löytää merkityksiä ja syy-seuraus-suhteita käsittelemästäni aineistosta. Kyseessä on myös *tapaustutkimus*, sillä tutkimuksen aiheena olevat kolme elokuvaa eivät missään nimessä pysty kattamaan koko joukkoistamalla kuvattujen dokumenttielokuvien kirjoa, joita on kuitenkin olemassa muitakin kuten *Britain in a day* vuodelta 2012 ja *Italy in a day* vuodelta 2014.

Tutkimuksen aineistona ovat itse elokuvat, elokuvien tekijähaastattelut, elokuvista kirjoitetut artikkelit sekä elokuvien julkiset joukkoistamiskampanjat. Näiden avulla luon käsityksen koko tuotantoprosessista tekijöiden itsensä kertomana. Aineistosta pystyn myös seuraamaan osallistujille annettuja ohjeistuksia ja heille suunnattua viestintää.

Tutkimusta varten tehtiin kaksi haastattelua Ylen tuottamien elokuvien *Kuningas Matti ja ysäristit* sekä *To Nightwish with loven* ohjaajien ja tuottajan kanssa. Haastattelut sovittiin sähköpostitse ja ne toteutettiin Skypen välityksellä. Ohjaaja-käsikirjoittaja Kaisa Aleniusta ja tuottaja Sami Hahtalaa haastattelin 6.4.2017. Tässä haastattelussa keskityttiin enimmäkseen esituotanto- ja tuotantovaiheisiin. Tämän jälkeen haastattelin vielä ohjaaja-käsikirjoittaja Harto Hännistä ja tuottaja Hahtalaa 2.5.2017. Toisen haastattelun tarkoituksena oli keskittyä enemmän jälkituotantoon ja levitykseen sekä täydentää ensimmäisen haastattelun aiheita. Haastateltavat henkilöt ovat olleet päävastuullisia hankkeiden läpiviemisessä ja täten heillä on myös kattavin kokonaiskäsitys prosessin etenemisestä.

Näissä haastatteluissa tutkimusmenetelmänä oli teemahaastattelu. Nimensä mukaisesti se on haastattelun tapa, jossa tutkija perustaa haastattelun rungon tiettyjen ennalta valittujen teemojen ympärille. Teemahaastattelu on vapaampi kuin lomakehaastattelu tai muu tarkasti rakennettu haastattelu, mutta kuitenkin rajatumpi ja sisällöltään harkitumpi kuin avoin haastattelu. Kysymyksiä ei ole sanatarkasti suunniteltu etukäteen, vaan pikemminkin pohdittu tutkimuksen kannalta tärkeitä aiheita ja rakennettu niistä keskusteluteemoja.⁷ Teemahaastattelujen etu on siinä, että kerättävä aineisto rakentuu aidosti haastateltavan henkilön kokemuksista käsin. Tarkoitus on antaa reilusti tilaa haastateltaville ja antaa heidän kertoa asioista omin sanoin.⁸

Valmistauduin haastatteluihin katsomalla tutkittavat elokuvat, lukemalla niistä jo kirjoitetut löytämäni artikkelit sekä tutustumalla tutkimuskirjallisuuteen. Haastatteluihin valitut teemat pohjautuivat osin yleisiin elokuvan tekoprosessiin liittyviin kysymyksiin mutta myös tutkimuskirjallisuuteen tutustumisen myötä esiin nostamiini asioihin. Haastattelut olivat mielestäni avoimia ja suorasanaisia, eikä minulla niiden perusteella ole syytä olettaa haastateltavien pimittäneen tai kaudistelleen sanomisiaan merkittävällä tavalla. Kaikkea tietoa prosessista haastateltavat eivät liikesalaisuuteen vedoten voineet haastatteluissa paljastaa, mutta sain mielestäni hankittua riittävät tiedot muusta aineistosta. Haastatteluissa onnistumisista ja epäonnistumisista keskusteltiin avoimesti. Tästä syystä haastatteluja voidaan pitää mielestäni onnistuneina.

Yritin tavoittaa sekä *Life in dayn* tuottajaa Ridley Scottia että ohjaaja Macdonaldia haastatteluun, mutta kumpikaan ei vastannut haastattelupyyntöihin. Tästä syystä tärkeimmät tietolähteet elokuvan tekoprosessin osalta olivat ohjaaja Kevin Macdonaldin eri medioihin antamat haastattelut. Näitä haastatteluja oli yhteensä yhdeksän kappaletta. Tämän lisäksi aineistona olivat myös elokuvan leikkaajan **Joe Walkerin** haastattelut varsinkin jälkituotannon osalta. Tällä tavalla kerätyn aineiston heikkoutena voidaan pitää, että en voi aina mitä häneltä on tarkalleen ottaen kysytty ja joskus en voi varmaksi tietää, mitä kaikkea Macdonald on sanonut mihinkin kysymykseen. Julkaistut haastattelut ovat kuitenkin usein vain editoituja versioita kokonaisista haastatteluista. Haastatteluista oli kui-

⁷ Hirsjärvi 1998, sivu 205

⁸ Virsta, Tilastokeskus.

tenkin niin paljon, että yhdistämällä niistä kerätyt tiedot sain vastauksia samoihin teemoihin kuin Yleisradion haastatteluissa. Macdonaldin haastatteluissa antamat tiedot eivät olleet ristiriidassa keskenään, eli hänen kertomansa tarinat elokuvanteosta säilyivät samanlaisena mediasta toiseen. Macdonaldista saa välittömän vaikutelman haastatteluissa ja hän kertoi avoimesti myös epäonnistumisistaan hankkeessa. Tätä vasten pidän näitä haastatteluja kelvollisena osana tutkimusaineistoa.

Näiden haastattelujen kohdalla käytössä oleva tutkimusmenetelmä on *lähiluku*, joka tässä yhteydessä tarkoittaa erilaisten mediasisältöjen tarkkaa analyysia ja tulkintaa.⁹ Tutkija ensin lähilukee aineiston ja tekee sen sisällöstä havaintoja, jonka jälkeen näitä havaintoja tulkitaan tarkoituksenmukaisella tavalla.¹⁰ Lähiluku edellyttää tutkijalta jatkuvaa omienkin näkemystensä haastamista ja analysointia. Menetelmänä se sopii hyvin käsillä olevaan aineistoon, sillä tarkastelemalla aineistoa järjestelmällisesti voidaan sieltä löytää tutkimuksen kannalta merkittävä määrä huomioitavia asioita.

Lähilukua käytetään myös tutkimuksessa mukana olevien elokuvien katsomisessa sekä niiden joukkoistamiskampanjoiden analysoinnissa. Elokuvissa tehtyjä sisällöllisiä valintoja voidaan analysoida lähiluvun avulla ja yhdistää tätä aineistoa teema- ja lehtihaastatteluista saatuun aineistoon. Elokuvien joukkoistamiskampanjat toteutettiin pääosin niiden omilla sosiaalisen median sivustoilla, kuten *To Nightwish with loven* avoimella Facebook-sivulla ja *Life in a dayn* omalla Youtube-kanavalla. Näiltä sivuilta saan tutkimuskysymysten kannalta oleellista aineistoa kampanjoiden viestinnästä ja ohjeistuksista osallistujien suuntaan.

1.5 Terminologia ja aikaisempi tutkimus

Tutkimuksessa käytetään suomenkielistä termiä *joukkoistaminen* siksi, että myös tutkimuksessa mukana olevat Yleisradion hankkeet käyttävät sitä. Pienellä suomen kielialueella on mielekästä pyrkiä selvyiden vuoksi yhtenäisiin termeihin. Muita vaihtoehtoja olisivat olleet *joukkouttaminen* ja esimerkiksi *talkout-*

⁹ Koppa, Jyväskylän yliopisto

¹⁰ Kain, 1998.

taminen. Myös termiin *yleisöosallisuus* törmää ajoittain. Ne kaikki kuvaavat ilmiötä sinänsä varsin osuvasti ja periaatteessa mikä tahansa niistä olisi voinut sopia käytettäväksi.

Elokuva-alan käsitteistön ja muiden tuotannon perusasioiden osalta tärkein lähde on Max Juntusen kirja *Elävän kuvan sanasto* vuodelta 1997. Vaikka kirja on jo 20 vuotta vanha, perusasiat ja sanat eivät ole suurimmaksi osaksi muuttuneet mihinkään.

Tutustuttuani joukkoistamalla tuotetuista elokuvista tehtyihin tutkimuksiin en löytänyt yhtäkään tutkimusta, joka olisi vastaavalla tavalla tutkinut nimenomaisesti joukkoistamalla *kuvattujen* elokuvien tuotantoprosessia. Kyseessä saattaa olla ensimmäinen tutkimus lajiaan. Joukkorahoitusta elokuvissa on tutkittu paljonkin ja siitä tutkimustuloksia helposti saatavilla.

Teoreettisena taustana tutkimuksessa käytetään yhdysvaltalaisen Daren C. Brabhamin tutkimuksia. Brabham on tutkinut joukkoistamista monissa eri yhteyksissä, muun muassa kaupunkisuunnittelussa ja erilaisten joukkoistamisalustojen yhteydessä. Brabham on tunnettu tekijä joukkoistamisen tutkimuksen saralla ja hyödynnän hänen tekemiään tutkimuksia analysoidessani joukkoistamisen eri osa-alueita. Muun muassa hänen tutkimuksensa *Moving the crowd at iStockphoto: The composition of the crowd and motivations for participation in a crowdsourcing application* vuodelta 2008 on osa tutkimuksen teoreettista viitekehystä.

Eräs tutkimuksen keskeisimpiä käsitteitä on australialaisen Axel Brunsin kirjassaan *Blogs, Wikipedia, Second Life and Beyond: From Production to Pro-usage* esittelemä termi *producer* eli suomeksi *käyttäjätuottaja*. Se yhdistelmä kahdesta aiemmin tunnetuista sanasta *producer* (tuottaja) ja *user* (käyttäjä). Termi tarkoittaa, että nykyaikaisissa verkkoympäristöissä palvelun tuottaja ja käyttäjä ovat sama henkilö. Esimerkiksi Youtube, Facebook tai vaikkapa Wikipedia ovat kaikki ympäristöjä, joiden toiminta perustuu kokonaan käyttäjätuottajien aktiivisuuteen. Palvelun käyttäjät luovat toisilleen palveluun sisältöä, kuten Facebook-päivityksen, ja tulevat näin palvelun tuottajiksi, ja lukiessaan muiden päivityksiä he ovat palvelun käyttäjiä.

Brunsin mukaan käyttäjä-tuottajuuden toteutumisen kannalta on olemassa tiettyjä välttämättömiä edellytyksiä. Jos nämä olosuhteet täyttyvät, niin joukon on mahdollista ohjautua tekemään yhdessä vapaaehtoisesti vaativiakin tehtäviä. Tärkeitä asioita käyttäjä-tuottajuudessa ovat muun muassa joukkoälyn hyödyntäminen, vertaisarviointi, avoin palaute- ja kommunikaatiokulttuuri, hierarkian vähäinen merkitys, sopivalla tavalla annostellut tehtävänannot sekä työn jaettu omistajuus.¹¹ Käyttäjä-tuottajuus teoreettisena taustana tässä tutkimuksessa on tärkeä siksi, että se avaa mielestäni onnistuneesti yksilön muuttunutta roolia nykyaikaisessa sisällöntuotannossa ja se myös avaa tutkimuksen kannalta keskeistä näkökulmaa yksilön aktiivisesta osallistumisesta kokonaisuuteen. Varsinkin elokuvaa *Life in a day*, jossa työskentely-ympäristönä oli Youtube, voidaan tarkastella Brunsin kuvailemien käyttäjä-tuottajuuden toteutumisen kannalta tärkeiden olosuhteiden valossa. Myös kahden Yleisradion tuottamaa elokuvaa käsitellään Brunsin avulla.

¹¹ Bruns 2008, sivut 26-29

2 ENNAKKOVALMISTELU

Tässä luvussa käsitellään miten tuotantoyhtiöt käynnistivät hankkeet, miten elokuvien käsikirjoittajat aloittivat työnsä, miten tuotannot loivat suhteen yleisöön ja miten he rekrytoivat osallistujia hankkeisiin mukaan.

2.1 Ennakkovalmistelusta

Ennakkovalmistelu kattaa dokumenttielokuvan tuotannossa kaiken sen, mitä tapahtuu ennen kuin elokuvan varsinaiset kuvaukset alkavat. Ennakkovalmistelun ensivaiheessa yleensä joko elokuvan tuottaja tai käsikirjoittaja saa ensimmäiset ideat elokuvasta ja sen teema tai käsiteltävä aihe valitaan. Tuottajat pyrkivät myös vakuuttamaan elokuvan rahoittajat hankkeen merkityksestä sekä kannattavuudesta pyrkien varmistamaan tuotannolle riittävät taloudelliset resurssit. Suurin osa elokuvahankkeista ei koskaan pääse tuotantovaiheeseen asti, sillä ne syystä tai toisesta niitä ei pidetä toteuttamisen arvoisina ja ne eivät pärjää kovassa kilpailussa rahoituksesta.

Käsikirjoitus on yksi elokuvan ennakkovalmisteluvaiheen tärkeimmistä tehtävistä asioista. Dokumenttielokuvan käsikirjoituksessa määritellään, mikä on elokuvan kohde ja mitä elokuva pyrkii kohteestaan kertomaan ja millä keinoin se tehdään. Dokumenttielokuvan käsikirjoitus poikkeaa fiktioelokuvasta siinä, että käsikirjoitusta ei kirjoiteta esituotantovaiheen aikana kokonaan valmiiksi ennen kuvaamista ja se ei luonnollisestikaan sisällä tarkkoja juonikuvauksia tai dialogia. Käsikirjoituksesta laaditaan runko minkä mukaan kuvaaminen käynnistetään. Tämän jälkeen työryhmä tarkentaa ja syventää käsikirjoitusta tuotannon edetessä.¹²

Huolellisesti laadittu aikataulu on elokuvan tuotantoprosessissa keskeisessä roolissa. Aikataulu luo tuotannon selkärangan jos se on oikein tehty ja sitä noudatetaan. Aikataulu olisi hyvä tehdä siten, että halutun sisällön luomiseen on riittävästi ja aikaa. Aikatauluun määritellään ajat tuotannon eri vaiheille aina esituotannon käynnistyksestä varsinaisen tuotannon käynnistämiseen sekä määri-

¹² Webster 1996

tellään jälkituotantoon käytettävissä oleva aika. Tuotannon rahoitus määrittää suurelta osin tuotantoon eri vaiheisiin käytettävissä olevan ajan.

Kun elokuvan taloudelliset ja toiminnalliset resurssit ovat kasassa ja käsikirjoitus on valmis tuotantoon, on aika löytää siihen varsinaiset kuvattavat hahmot. *Casting* on vaihe elokuvan ennakkovalmistelussa, missä tuotanto valitsee karsinnan kautta sopivat henkilöt elokuvan eri rooleihin.¹³ Käytännössä tämä tarkoittaa näissä tutkimuksen aiheena olevissa elokuvissa avointa rekrytointikampanjaa, jossa elokuvantekijät pyrkivät avoimella haulla löytämään dokumentin aiheeseen sopivia henkilöitä.

Joukkoistamalla kuvatun dokumentin metodi edellyttää onnistunutta rekrytointiprosessia, sillä tuotannon pitää löytää riittävä määrä motivoituneita kuvaajia, jotka ovat halukkaita sitoutumaan hankkeeseen ja hankkeen sisällölliset tavoitteet voidaan tätä kautta saavuttaa. Darren C. Brabham totesi kuvapalvelu iStockin käyttäjiä koskevassa tutkimuksessaan, että joukkoistamishankkeissa moninaisuus sukupuoli, seksuaalisuudessa, rodussa, kansallisuudessa, taloudellisessa asemassa, terveydessä, uskonnossa on tärkeää, sillä jokaisen yksilön ainutlaatuinen identiteetti muokkaa heidän maailmankuvaansa. Erilaiset maailmankuvat tuottavat erilaisia ratkaisua käsiteltäviin ongelmiin. Mahdollisimman monipuolinen kattaus kuvaajia voi siis olla hankkeen kannalta ratkaisevan tärkeää, jotta alkuperäiseen kysymykseen löydetään mahdollisimman kattavat ja hyvä vastaus.¹⁴

Osallistujien monimuotoisuuden lisäksi on tärkeää saada välitettyä yleisölle tunne siitä, että kaikki ovat tervetulleita mukaan hankkeeseen. Brunsin käyttäjä-tuottajuuden toteutumisen kannalta on tärkeää, että kaikilla on oltava tunne yhtäläisistä mahdollisuuksista vaikuttaa kokonaisuuteen. Jokaisen panos on tunnettava yhtä merkittävältä eikä lähtökohtaisesti ketään osallistujaa pidetä toinen toistaan arvokkaampana.¹⁵ Vaikka hankkeilla on olemassa omat vastuhenkilöstä, jotka vastaavat prosessin etenemisestä, niin silti yhteisön pitää olla hierarkkisen sijaan *heterarkkinen*, eli käyttäjä-tuottajien näkökulmasta kokonaisu-

¹³ Juntunen 1997, sivu 86

¹⁴ Brabham 2008

¹⁵ Bruns 2008, sivu 25

den eri osia ei erityisesti laiteta jyrkkään tärkeysjärjestykseen. Mikään ulkoinen taho ei siis lähtökohtaisesti päättä, kuka tai mitkä ovat toisia tärkeämpiä tai parempia tekijöitä. Tämä siis tarkoittaa mahdollisimman avointa ja tasa-arvoisuutta henkivää viestintää osakuvaajien suuntaan heti hankkeen alusta lähtien. Heterarkkisuuden lisäksi joukkoistamisyhteisöt ovat usein *meritokraattisia*, eli kukin voi omalla osaamisellaan tehdä itsensä tärkeäksi yhteisössä ja tähän kaikilla on lähtökohtaisesti yhtäläiset mahdollisuudet.¹⁶

Käyttäjä-tuottajuuden kannalta työskentelyn pitää perustua puhtaasti vapaaehtoisuuteen. Kaikki jotka halusivat päästä mukaan, saavat siihen ainakin aidon mahdollisuuden. Tämä edellyttää avointa järjestelmää ja avointa kulttuuria, johon osallistujien pitää tuntee olonsa tervetulleeksi ja pääsy mukaan on oltava helppoa. Tämä edellyttää myös sitä, että ongelmanratkaisutilanteissa ratkaisemisen mallia ei ole ylhäältä päin ohjattu liiaksi, vaan ongelman ratkaisemiseen osallistuvalla joukolla on työhön riittävät vapaudet. Käyttäjä-tuottajuus toimii ottamalla ihmisiä mukaan, ei sulkemalla heitä ulos.¹⁷ Tekijöiden onkin pystyttävä luomaan hankkeisiin keskinäisen luottamuksen ja avoimuuden ilmapiiri.

2.2 Life in a day ennakkovalmistelu

Tuottaja Ridley Scott oli käynnistänyt videopalvelu Youtuben kanssa hankkeen, jossa on tarkoitus juhlistaa Youtuben 5-vuotis syntymäpäivää vuonna 2010.¹⁸ He palkkasivat hankkeen ohjaajaksi brittiläisen Kevin Macdonaldin. Korealainen teknologiayhtiö LG lähti mukaan elokuvan sponsoriksi ja näin hanke eteni tuotantoon.

Macdonald kertoi National Geographicille uuden ilmaisun etsimisen olleen yksi tärkeä syy lähteä hankkeeseen mukaan. Hän halusi antaa yleisölle jotain uutta ja ennen näkemätöntä. Hän halusi elokuvantekijänä saada uusia haasteita ja tehdä kokeellisen elokuvan. Hän piti *Life in a day*a isona riskinä.¹⁹ Elokuvan budjetti oli 2 miljoonaa taalaa.²⁰

¹⁶ Bruns 2008, sivu 26

¹⁷ Bruns 2008, sivu 25

¹⁸ Kevin Macdonaldin haastattelu, Indiewire

¹⁹ National Geographic: "Life in a day – about the production"

²⁰ Kevin Macdonaldin ja Joe Walkerin haastattelu, Los Angeles Times

Joukkoistamishanketta käynnistettäessä on tärkeää, että yleisön on tunnettava luottamusta projektin vetäjiä kohtaa.²¹ Tekijöiden pitää siis tavalla tai toisella vakuuttaa yleisö osaamisestaan. Ohjaaja Macdonald oli jo suurelle yleisölle ennuudesta tunnettu elokuvantekijä ja kuuluu Hollywoodin ykkösluokan ohjaajiin. Tunnetuimpana työnään hän oli vuonna 2006 ohjannut Ugandan hirmuhallitsija Idi Aminista kertovan elokuvan *Last King of Scotland*, josta pääosan esittäjä Forest Whittaker voitti parhaan miespääosan Oscarin.²² Tämä sinänsä jo saattaisi vakuuttaa mahdolliset osallistujat hankkeen tasosta, mutta toinen tärkeä aspekti oli elokuvan tuottajan *Ridley Scottin* mukana olo. Scott on ohjaajana parhaiten tunnettu elokuvistaan *Blade Runner* (1982), *Thelma ja Louise* (1991) ja *Gladiattori* (2000). Macdonald kertoi *Indiewirelle* antamassaan haastattelussa, että Scottin rooli kokonaisuudessa oli pääosin seremoniallinen ja hänen nimensä avulla saatiin elokuvan ympärille helpommin kuhinaa. Tätä voidaan pitää sekä luotettavuustekijänä että tärkeystekijänä kuvaajille.²³ Kun elokuvalle saatiin kumppaniksi vielä Yhdysvaltojen suurin independentelokuvan festivaali Sundance, niin tuotantoryhmä oli luonut hankkeelle korkeaprofiiliset lähtökohdat.

Kuva 1. Life in a dayn mainos, josta näkee elokuvan taustavoimat.

²¹ Sharma 2010

²² Last king of Scotland, Internet Movie Database

²³ Kevin Macdonaldin haastattelu, Indiewire

Life in a day Youtube-kanavalla julkaistussa videossa Ohjaaja Kevin Macdonald kertoo, miten hän oli inspiroitunut Iso-Britanniassa 1930-luvulla syntyneestä tutkimussuuntauksesta nimeltään *massahavainnointi* (englanniksi *mass observation*). Massahavainnointitutkimuksessa useiden ihmisen havaintoja kerätään yhteen ja niistä koostetaan laajoja arkistoja. Tutkijat olivat esimerkiksi pyytäneet tavallisia ihmisiä pitämään päiväkirjaa omasta elämästään ja havainnoimaan ympäristöään yksinkertaisia tehtäviä tekemällä. Erityisen kiinnostavia Macdonaldille olivat elokuvantekijä **Humphrey Jenningsin** työt, kuten dokumenttielokuva *Listening to Britain*, jossa Jennings oli taltioinut tavallisten brittien elämää 1940-luvulla.²⁴ Vuosikymmeniä kestäneestä massahavainnomalla kerätystä aineistosta on syntynyt valtavat arkistot ja niitä päivitetään edelleen.²⁵

Macdonald halusi *Life in a day* perustuvan samankaltaisiin ideoihin, kuin mihin massahavainnointi aikanaan. Elokuvan perusideana oli, että kaikki materiaali kuvataan yhtenä samana päivänä lauantaina 24.7.2010 ympäri maailmaa erilaisten ihmisten toimesta ja Macdonald tiimeineen leikkaisi siitä kokopitkän elokuvan. Elokuvan teemana olisi tutkia, millaista oli olla ihminen tuona nimenomaisena päivänä.²⁶ Tätä voidaan pitää elokuvan ensimmäisenä käsikirjoitusversiona.

Macdonald valitsi elokuvan kuvauspäivän ilman sen syvällisempää perustelua: 24.7. oli ensimmäinen jalkapallon MM-kisojen jälkeen oleva lauantai ja elokuvantekijät olettivat ihmisillä tällöin olevan riittävästi aikaa osallistua tuotantoon. Elokuu on yleinen lomakuukausi ympäri maailmaa ja päivä olisi hyvä olla ennen sitä. Tekijöiden sanojen mukaan ”vanhan kunnon tuurin” avulla tuolla päivälle sattui myös täysikuu.²⁷ Ensi-ilta sovittiin Sundancen elokuvafestivaaleille reilun puolen vuoden päähän tammikuulle. Näin myös tuotanto- ja jälkituotantovaiheille oli aikataulut selvillä.

Elokuvan kunnianhimoisista tavoitteista johtuen tuotantotiimin piti saada haalittua mukaan mahdollisimman suuri määrä osallistujia, jotka kuvaisivat elämäänsä tuona yhtenä päivänä 24. heinäkuuta 2010. Hankkeen onnistumisen kannal-

²⁴ Video ”Kevin Macdonald at the mass observation archive”

²⁵ Katso lisää <http://www.massobs.org.uk/>

²⁶ Kevin Macdonaldin artikkeli, The Guardian

²⁷ National Geographicin artikkeli ”Life in a day – about the production”

ta on täysin ratkaisevaa, kuinka paljon ja minkälaista materiaalia työryhmä yleisöltä saa. Koska kuvaaminen tapahtui vain yhden päivän aikana, ei työryhmällä ollut mahdollisuutta valita etukäteen keitä elokuvassa on mukana. Määrä tulisi olemaan täysin ratkaiseva asia: mitä enemmän lähetettyjä videoita, sitä enemmän he saisivat materiaalia mistä valita.

Videopalvelu Youtube oli yksi hankkeen keskeisistä kumppaneista ja elokuvantekijät hyödynsivät sitä myös laajasti rekrytointikampanjassaan. Hankkeesta julkaistiin sen omalla Youtube-kanavalla heinäkuun 1. päivä 2010 ensimmäinen reilun kahden minuutin video, jossa ohjaaja Kevin Macdonald kertoi yleisölle hankkeen perusidean. Macdonald kertoi miten kaikki arkisetkin asiat ovat elokuvantekijöiden näkökulmasta kiinnostavia ja hän kutsui kaikki halukkaat avoimesti mukaan tekemään hänen kanssaan elokuvaa ihmisyydestä tuona päivänä.²⁸

Seuraavana päivänä, heinäkuun toisena päivänä 2010, julkaistiin hankkeen ensimmäinen varsinainen rekrytointivideo. Videossa näytetään laajasti ihmisiä eri puolilta maailmaa tekemässä arkisia asioita, juhlimassa, töissä, lomalla, kotona ja harrastuksissa. Kuvien päällä kulkee teksti, jossa sanotaan:

24/7/2010

Life in day

Yhden päivän tarina maapallolla

Ridley Scott esittää

Historiallisen elokuvallisen kokeen

Yksi päivä nähtynä tuhansien ihmisten silmien läpi

SINUN kuvaamana

Ohjaajan Oscar-voittaja Kevin Macdonald

Näytä meille päiväsi

Näytä mitä pelkää

Näytä mitä rakastat

Ota kamerasi esiin

24.7.2010

Ole osa historiaa

Katso [youtube.com/lifeinaday](https://www.youtube.com/lifeinaday)²⁹

²⁸ Video "Kevin Macdonald on Life in day"

²⁹ Video "Life in a day"

Tämän tutkimuksen kirjoitushetkellä tällä videolla oli noin 5 miljoona katselukertaa, mistä voisi kuvitella ainakin suurimman osan tulleen juuri sen julkaisun aikoihin.

Kolmas tärkeä osa rekrytointiprosessia oli tuottaja Ridley Scottista kuvattu video, jonka työryhmä julkaisi heinäkuun 6. päivänä. Scott oli hankkeen ”suojelija” ja kuten aiemmin mainittiin ja hänen hyvällä maineellaan oli merkitystä, ainakin jollain osin, hankkeen saamaan suureen näkyvyyteen. Videolla Scott painottaa kuvatun materiaalin henkilökohtaisuuden merkitystä. Tätä korostaakseen hän kertoo henkilökohtaisia asioita omasta menneisyydestään. Scott neuvoo löytämään kuvaajalle itselleen tärkeitä asioita ja löytämään oman henkilökohtaisen näkökulmansa näihin asioihin. Videon lopussa tulee vielä tärkeä kannustus tuleville osallistujille:

*Ei ole mitään tekosyytä. Sinulla on digitaalinen kamera, mene ulos ja kuvaa filmisi. Oikeasti, ei ole mitään tekosyytä. Jos haluat tehdä mitä minä teen, ota kamera ja kaverit mukaan ja laittaa se kasaan. Jos haluat olla elokuvantekijä, mikään ei saisi estää sinua ja mikään ei saisi lannistaa sinua. Sinun pitää vain tehdä se. Se pätee melkein kaikkeen. Tee se.*³⁰

Macdonald kertoi The Guardianille kirjoittamassaan artikkelissa käyneensä useissa televisio-ohjelmissa antamassa haastatteluja ja markkinoimassa elokuvaa. Macdonaldin kertoi jutussa Youtuben rajattoman mainosajan ja Ridley Scottin mukanaolon olleen kaksi hyvää valttikorttia hankkeen käynnistysvaiheessa.³¹ Laajalla medianäkyvyydellä elokuvantekijät pyrkivät saamaan mahdollisimman monta ihmistä mukaan.

Jotta työryhmä saisi tehtyä elokuvasta aidosti globaalin hankkeen, heidän oli voitettava eräs potentiaalisesti iso ongelma: niin sanottu *digitaalinen jako*. Se tarkoittaa, että joukkoistumishankkeisiin yleensä pystyvät osallistumaan vain sellaiset henkilöt, joilla on pääsy tietynlaiseen teknologiaan ja heillä on käytössään kehittynyt tietoliikenneinfrastruktuuri. Digitaalisen jaon oli tunnistanut Darren Brabham vuoden 2008 tutkimuksessaan, missä hän tutki iStock-valokuvausyhteisön jäsenien taustoja ja havaitsi, että digitaalista osaamista

³⁰ Video ”Ridley Scott on Life in a day”

³¹ Kevin Macdonaldin artikkeli, The Guardian

vaativien joukkoistamishankkeiden osallistujat ovat todennäköisesti valkoihoisia, keski- tai yläluokkaisia, korkeasti koulutettuja ja heillä on kotonaan korkeanopeuksinen internetyhteys. Vain viisi prosenttia heistä piti itseään köyhinä.³² Jos tavoitteena on saada yhden päivän aikana kattava kuva maailman tilasta, ei sitä todellakaan saada jos suurin osa kuvaajista on edustaa maailman hyväosaisia. Suurena riskinä digitaalisen jaon takia on myös, että elokuvan tarjoama näkökulma on vain hyväosaisten näkökulma ja on taas ristiriidassa elokuvan alkuperäisen idean kanssa.

*Life in a day*ssa näitä ongelmia tunnistettiin hyvissä ajoin ennen kuvauspäivää. Wired-lehdelle antamassaan haastattelussa Macdonald kertoi, että vaikka You-tuben piirissä onkin jo todella kattavasti väkeä joka puolelta maapalloa he halusivat laajentaa projektia myös kehittyviin maihin. Tämän he toteuttivat ostamalla 40.000 punnalla 400 halpaa digitaalista kameraa, jotka he lähettivät yhteistyöverkoston avulla kehittyviin maihin. Kameroiden mukana he lähettivät kaksi muistikorttia, joista toisen he toivoivat saavansa itselleen takaisin täynnä upeaa kuvamateriaalia.³³ Heidän toiveensa ei aivan täytynyt, kuten myöhemmin tulimme huomaamaan.

Laajalla markkinointikampanjalla, laadukkaasti toteutetuilla ennakkovideoilla ja sadoilla kehittyviin maihin ilmaiseksi lähetetyillä kameroilla elokuvantekijät olivat toteuttaneet elokuvan rekrytointikampanjan ja he olivat valmiina siirtymään kohti varsinaista tuotantovaihetta.

2.3 Kuningas Matti ja ysäristit ennakkovalmistelu

Kokeellista joukkoistamalla kuvattua elokuvaa voi aloittaa myös pienesti, kuten tuottaja Sami Hahtala sekä ohjaaja-käsikirjoittajat Kaisa Alenius ja Harto Hänninen tekivät Ylen tuottamassa *Kuningas Matti ja ysäristit*-elokuvassa. Ylen sivuilla julkaistussa artikkelissa *Suomen ensimmäinen joukkoistettu dokumentti: "Kuningas Matti ja ysäristit"* kerrotaan, että tekijät olivat olleet jo jonkin aikaa kiinnostuneita tekemään yhteistyötä 90-luvun tanssimusiikkia eli "ysärimusiikkia" soittavan dj Matti Airaksisen kanssa. Airaksisen radio-ohjelmalla *Parasta ennen* oli Facebookissa poikkeuksellisen innokas 30 000 fania käsittävä joukko ja se

³² Brabham 2008

³³ Kevin Macdonaldin haastattelu, Wired Magazine

kiinnosti tekijöitä. He halusivat dokumentoida tätä ympäri Suomea levittäytynyttä kiinnostavaa fani-ilmiötä. Resursseja hankkeen käynnistämiseen ei juuri alun perin ollut, joten Alenius ja Hänninen tuottaja Sami Hahtalan kanssa joutuivat pohtimaan uudenlaista dokumenttielokuvan tekemisen tapaa missä kuvaaminen joukkoistettaisiin dokumentin hahmoille itselleen.³⁴ Kun tekijöillä on motivaatio kohdillaan, niin rajalliset resurssit eivät ole suinkaan este toiminnan käynnistämiseksi ja kokeiluille.

Ohjaaja-käsikirjoittaja Kaisa Alenius kertoi tutkimushaastattelussa hankkeen ensimmäisten askelien olleen varovaisia. Alkuperäisenä ajatuksena oli lähteä pieneen mediakokeiluun Airaksisen fanien kanssa, jossa tavoitteena oli kenties vain muutama verkossa julkaistava lyhyt video. Tuotantotiimi halusi kokeilla, onko teknisesti mahdollista tuottaa materiaalia tällä tavalla ja saako amatöörien kanssa työskentelystä sisällöllisesti mitään käyttökelpoista materiaalia irti. Tekijöillä oli kova halu kokeilla jotain uutta ja haastaa prosessissa myös itsensä.³⁵ Tämä kokeilu mitä ilmeisimmin kannatti, sillä hanke sai myöhemmin Yleisradion sisältä rahoituksen ja lopulta tuloksena oli 18-osainen verkkosarja ja yksi täyspitkä dokumenttielokuva.

Elokuvan runkona oli Matti Airaksisen syksyn kestävä *Parasta ennen* dj-kiertue, jota varten Airaksinen oli ottanut muutaman kuukauden virkavapaata kuvataideopettajan työstään heinäkuusta aina vuoden loppuun 2014. Tuon ajan Airaksinen keskittyi kokonaan kiertueen tekemiseen ja täten työryhmä tuon ajan projektin tuotantoajaksi.³⁶ Airaksisen virkavapaa päättyi uudenvuoden aattoon ja myös uudenvuoden aaton keikkaan, joten se valikoitui elokuvan kuvausjakson päätöshetkeksi ja elokuvantekijöille konkreettiseksi tapahtumaksi, johon elokuvan käsikirjoitus tähtää. Tuotantotiimi teki päätöksen tuotannon käynnistämisestä kesällä 2014 ja ensimmäiset kokeilut kuvaajien kanssa tehtiin elokuussa. Varsinainen tuotantoajanjakso oli syyskuusta marraskuuhun 2014 ja tänä aikana kuvattiin suurin osa elokuvan materiaalista.

³⁴ ”Suomen ensimmäinen joukkoistettu dokumentti Kuningas Matti ja ysäristit”, YLE

³⁵ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

³⁶ ”Suomen ensimmäinen joukkoistettu dokumentti Kuningas Matti ja ysäristit”, YLE

Kuva 2. Matti Airaksinen kertoo faneilleen dokumenttielokuvan teosta. Stilli elokuvasta Kunin-
gas Matti ja Ysäristit.

Tuon uuden vuoden päivämäärän lisäksi muuta varmaa elementtiä käsikirjoituksessa ei ollut. Ohjaaja-käsikirjoittaja Harto Hänninen kertoi tutkimushaastattelussa, että suunnitelmissa oli rekrytoida sopivia ja motivoituneita ihmisiä hankkeeseen ja kertoa heidän tarinansa suhteessa tähän laajempaan aiheeseen.³⁷ Tällaisessa tuotantotavassa otetaan useita riskejä ja se edellyttää vastuhenkilöiltä määrätietoista ja rohkeaa kokonaisuutetta tekemiseen.

Faniryhmän yhteisöllisyys oli keskeinen elementti, mitä elokuvantekijät halusivat tuoda mukaan tarinaan. Toisaalta se oli myös se, joka mahdollisti koko hankkeen ja antoi elokuvantekijöille kipinän lähteä kokeilemaan joukkoistamalla kuvatun materiaalin tekemistä. Kaisa Alenius kertoi itse tekemisen kulttuuriin olleen jo olemassa Airaksisen faniryhmässä ja faneilla oli tapana tehdä muun muassa fanipaitansa itse, ja tähän myös Airaksinen itse heitä kannusti.³⁸

Tiimi otti yhteyttä Airaksisen radio-ohjelman ympärille muodostuneeseen faniyhteisöön heidän *Parasta ennen* Facebook-ryhmänsä avulla. Tuotantotiimi esitti kaikille ryhmän jäsenille avoimen kutsun lähteä mukaan mediakokeiluun. Alusta asti tuotantotiimi pyrki avoimeen ja rehelliseen kanssakäymiseen fanien kanssa. Ohjaaja-käsikirjoittaja Kaisa Alenius kertoo viestinnästä fanien suuntaan:

“Mä olin se joka oli ekana yhteydessä heihin ja sanoin ihan suoraan, että moi mä oon Kaisa Yleisradiosta teidän meno on tosi outoa ja tosi kiinnostavaa, mitäs jos kokeillaan voidaanko me

³⁷ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

³⁸ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

tehdä yhdessä joku video, että yritetään nettisarjaa en tiedä onnistuuko, jos onnistuu tehdään leffa. Jos ei onnistu niin ei tehdä mitään, että ainakin kokeillaan. Ne lähti ihan ekana mukaan tekniseen kokeiluun, se oli pieni porukka, joku ehkä seittemän henkee me ekana buukattiin... Kyllä tosi avoimena ja rehellisenä pitää olla.”³⁹

Tämän pienen pioneerijoukon kanssa elokuvantekijät kokeilivat kuvaamista ensimmäisen kerran. Myöhemmin lokakuussa he laajensivat joukkoa noin 20 hengen kokoiseksi ryhmäksi, josta tuli varsinainen kuvaajien joukko. Projektia varten perustettiin oma suljettu Facebook-ryhmä, jossa varsinainen ohjaaminen tapahtui ja kaikki keskeinen sisäinen viestintä hoidettiin. Ryhmän pysyi koko ajan avoimena, eli kuka tahansa sai kutsuttuna tulla siihen mukaan ja kuka tahansa lähteä halutessaan pois.⁴⁰ Tämä kuvastaa ryhmän avointa ja mahdollisimman paineetonta ilmapiiriä.

2.4 *To Nightwish with love* ennakkovalmistelu

Toinen samojen vastuuhenkilöiden tässä tutkimuksessa mukana oleva tuotanto *To Nightwish with love* taas sai alkunsa, kun he halusivat viedä ensimmäisessä hankkeessa kehittämänsä metodiikkaa eteenpäin. Kaisa Alenius keksi idean joukkoistetusta dokumentista, joka kertoisi Nightwishin faneista matkalla yhtyeen uran suurimmalle keikalle Lontoon Wembleylle. Tekijät saivat Yleisradion sisällä rahoituksen uudelle hankkeelle edellisen elokuvan näytöillä. Onnistuneen ensimmäisen kokeilun myötä he olivat onnistuneet osoittamaan metodin toimivuuden ja oman osaamisensa.⁴¹

Tuottaja Sami Hahtalan mukaan Wembleyn keikka oli ainoa etukäteen varma elementti hankkeen käsikirjoituksessa ja *Kuningas Mattin* tapaan mukaan tulevien henkilöiden myötä kokonaisuuteen saadaan vasta syvyyttä.⁴² Tuotanto käynnistyi nimellä *Fellow Imagineers*- kesällä 2015. Kesän aikana he myös tapasivat Nightwishin johtohahmon Tuomas Holopaisen ensimmäistä kertaa aiheen tiimoilta.⁴³

³⁹ Kaisa Alenius ja Sami Hahtalan haastattelu

⁴⁰ ”Suomen ensimmäinen joukkoistettu dokumentti *Kuningas Matti ja Ysäristit*”, YLE

⁴¹ Kaisa Alenius ja Sami Hahtalan haastattelu

⁴² Kaisa Alenius ja Sami Hahtalan haastattelu

⁴³ Kaisa Alenius ja Sami Hahtalan haastattelu

*To Nightwish with love*ssa tuotantotiimillä oli huomattavasti *Kuningas Mattia* suurempi faniryhmä kyseessä ja se asetti omat haasteensa heti hankkeen alkuun. *Parasta ennen* - Facebook-ryhmässä oli 30.000 osallistujaa, kun taas Nightwishilla faneja Facebookissa oli jopa 4,3 miljoonaa. Tämän vuoksi he lähestyivät ensiksi varovasti bändin faniklubien vetäjiä ympäri maailmaa ja kyselivät heiltä mahdollisesti hankkeeseen sopivia henkilöitä. Vaarana oli, että tekijät saavat heti alussa liikaa hakemuksia innokkailta faneilta ja tuotanto hukkuu liian suuren hakijamassan alle.

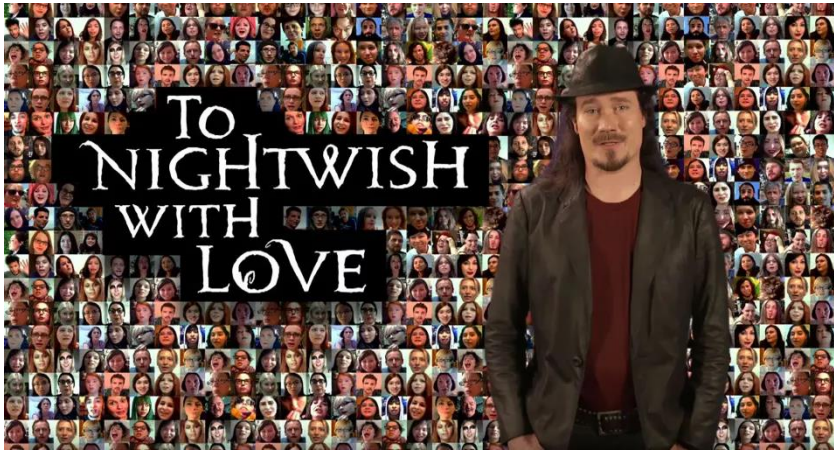
Ensimmäisessä aallossa hakijoita tuli noin 200-300 kappaletta. Näistä tuotantoryhmä valitsi eri kriteerein hieman päälle 50 fania mukaan hankkeeseen. Osallistujia haluttiin muun muassa maantieteellisesti kattavalta alueelta, jotta mahdollisimman monesta eri maailman kolkasta saataisiin ihmisiä mukaan. Ohjaajat olivat perehtyneet Nightwishin kansainvälisiin faneihin ja he etsivät dokumenttiin tietyn profiilin tai taustatarinan omaavia henkilöitä. Näitä olivat muun muassa masennuksesta kärsivä nuori nainen sekä perhe, jota Nightwish yhdistää.⁴⁴ Digitaalinen jako koski myös tätä hanketta, sillä esimerkiksi Keski-Afrikasta ei huonojen nettiyhteyksien vuoksi voitu ottaa ihmisiä mukaan ja myöhemmin Kuubasta oli teknisiä vaikeuksia saada materiaaleja lähetettyä.⁴⁵

Sekä *Kuningas Matti ja ysäristit* että *To Nightwish with love*-elokuvien kohdalla oli hyvin samantyyppinen lähtökohta: hankkeen tuottajaorganisaationa on eikaupallinen toimija, joka tekee dokumentti yhdessä tunnettujen tekijöiden kanssa. Kumpikaan elokuvan ohjaaja-käsikirjoittajista (Kaisa Alenius tai Harto Hänninen) tai elokuvan tuottaja Sami Hahtala eivät olleet varsinaisesti yleisölle entuudestaan tuttuja elokuvantekijöitä, mutta molemmissa elokuvissa oli fanien ihailun kohde/kohteet mukana. Matti Airaksinen kuvasi elämäänsä ysärimusiikin parissa aivan kuten muutkin tuotantoon osallistuvat ja Nightwishin jäsenet lähettivät kannustusvideoita faneille elokuvahankkeeseen osallistumisesta. Nightwish-elokuvaan osallistuville kansainvälisille faneille Yleisradio ei yhtiön nimenä sinänsä kerro yhtään mitään, mutta bändin avoin mukanaolo elokuvassa riittää monelle vakuudeksi elokuvantekijöiden oikeamielisyydestä ja luotettavuudesta.

⁴⁴ Kaisa Alenius ja Sami Hahtalan haastattelu

⁴⁵ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

Fanit rakastavat omaa idoliaan ja heidän on helppo luottaa tahoon, jonka kanssa tämä on lyöttäytynyt yhteen. Tuottaja Sami Hahtalan mukaan vielä faneille mahdollisuus antaa jotain idoleilleen takaisin oli suurin lähteä hankkeisiin mukaan.⁴⁶

Kuva 3. Nightwishin johtohahmo Tuomas Holopainen elokuvan mainoksessa.

⁴⁶ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

3 TUOTANTO

Elokuvan tuotantovaihe sisältää elokuvan varsinaiset kuvaukset. Tässä luvussa käsitellään miten kuvaukset käytännössä hoidettiin sekä miten ohjaaminen joukkoistamalla kuvatussa dokumenttielokuvassa tapahtuu.

3.1 Life in a day tuotantovaihe

Life in a dayn tuotantovaihe oli monessakin mielessä poikkeuksellinen, sillä ohjaaja Kevin Macdonald ei käytännössä tiennyt keitä hän tarkalleen ottaen ohjaa. Tuotantoryhmä ei voinut tehdä perinteisessä mielessä ollenkaan castingia ja ohjaaja ei täten ennakkoon tiennyt yhtäkään elokuvansa tuhansista kuvaajista. Hän ei luonnollisesti ollut paikalla yhdessäkään kuvaustilanteessa, vaan hän teki koko ohjausprosessin etukäteen ja etätyönä.

Brunsin käyttäjä-tuottajuuden teoriaa mukaillen käyttäjä-tuottajille toimivat parhaiten sellaiset toimeksiannot, jotka ovat selkeitä ja yksivaiheisia. Nämä niin sanotusti jyvämäiset toimeksiannot ovat käyttäjä-tuottajan näkökulmasta helposti ratkaistavia ja ne eivät edellytä erityisen vaativaa itseohjautuvuutta tai moniulotteista ongelmanratkaisua. Näin yksittäinen annettu tehtävä ei sinänsä ratkaise koko käsittelyssä olevaa ongelmaa tai suurempaa tehtävää, vaan se on niin nimensä mukaisesti vain yksi jyvä hiekkalaatikossa ja sinänsä välttämätön riittävän osa isosta massasta.⁴⁷ Esimerkiksi Wikipedia rakentuu näin: yksittäisen ihmisen yksittäinen panos yhden tietosanakirja-artikkelin kirjoittamiseen ei välttämättä ole kovinkaan suuri, mutta kun monta tekijää laitetaan yhteen, voidaankin luoda laaja monikielinen ja alati kehittyvä tietosanakirja.

Kaikkien tutkimuksessa mukana olevien elokuvien ohjausprosessi toimi myös tämän ajatuksen suuntaisesti. Ohjaaminen on keino yksittäisten elokuvanpätkien, jyvien, saamiseen mukaan kokonaisuuteen. Ohjaaminen tapahtuu antamalla yksinkertaisia tehtäviä kuvaajille käsikirjoituksen mukaisesti. Näin elokuvaan saadaan sellaista sisältöä mitä halutaan ja kuvaajat ovat helpommin sekä halukkaita että kykeneviä toimittamaan halutun kaltaista materiaalia.

⁴⁷ Bruns 2008, sivu 27

Kuten luvussa 2.2 todettiin, Life in a dayn ohjaaja Kevin Macdonald oli erityisen viehtynyt Britanniassa toimineeseen massahavainnoinniksi kutsuttuun tutkimussuuntaukseen, joka pyrki tavallisten ihmisten arkielämän monimuotoisuuden dokumentointiin. Massahavainnoinnissa tutkijat pyysivät osallistujia kirjoittamaan yksityiskohtaisia päiväkirjoja ja vastaamaan kysymyksiin kuten “Mitä sinulla on takanreunuksellasi?” tai “Minkä graffittin näit tänään?”. Näistä havainnoista tutkijat keräsivät yhteen suurempia kokonaisuuksia ja niiden avulla he pyrkivät kertomaan jotain keskeistä kyseisestä ajasta.⁴⁸ Tästä inspiroituneena Macdonald käytti paljolti samanlaista metodia ohjatessaan elokuvaa.

Varsinaisen kuvauspäivän aattona 23.7.2010 hanke julkaisi Youtubessa videon⁴⁹, jossa ohjaaja Macdonald antoi ohjeet kuvaajille. Siihen asti hankkeesta julkaistu materiaali oli ollut lähinnä ennakkomarkkinointia varten.

Kuva 4. Ohjaaja Macdonald antaa ohjeet kuvaajille. Kuvakaappaus videosta.

Videon alkuun Macdonald painotti päivän tärkeyttä ja sanoi “tämän olevan päivä jota olette odottaneet” sekä kertoi toivovansa osallistujien kuvaavan tänä päivänä jotain kiehtovaa omasta elämästään. Hän toivoi kuvaajien vastaavan muutama kysymykseen haluamallaan tavalla. Nämä kysymykset olivat:

1. Mitä sinä rakastat eniten?
2. Mitä sinä pelkää eniten?

⁴⁸”Life in a day – about the production”, National Geographic

⁴⁹ Video ”Kevin Macdonald: It’s filming day”

3. Mikä saa sinut nauramaan?
4. Mitä sinulla on taskussasi?

Videon lopuksi hän kannusti ihmisiä olemaan oma itsensä ja toivotti hyvää onnea päivän kuvauksiin. National Geographicille antamassaan haastattelussa Macdonald kertoi pyrkivänsä saamaan kuvaajilta näillä kysymyksillä rehellistä kuvamateriaalia, joka antaisi ikkunan heidän elämäänsä. Häntä kiinnosti nähdä ihmisiä tekemässä arkisia asioita, kuten aamutoimia, matkoja työpaikalle erilaisilla kulkuneuvoilla mitä erilaisimmissa ympäristöissä. Hän luotti ajatukseen, että ihmisten arki näyttäytyy kiinnostavana kun sitä katselee riittävän matkan päästä. Se mikä on arkista ja epäkiinnostavaa Afrikassa, onkin kiinnostavaa Yhdysvalloissa ja päinvastoin.⁵⁰ On silti huomattavasti todennäköisempää, että elokuvaa katsellaan sen valmistuttua enemmän Yhdysvalloissa kuin Afrikassa ja tässä mielessä voidaanakin hyvällä syyllä sanoa, että tämä kaksisuuntaisuus käytännössä kuitenkin helposti jäää vain yksisuuntaiseksi. Työryhmä on myös vastuuhenkilöiden osalta länsimainen, joten eksoottisuuden näkökulma on subjektiivinen.

PBS Newshourille antamassaan haastattelussa hän kertoi pyrkivänsä varsinkin "Mitä sinulla on taskussasi?"- kysymyksellä käymään keskustelua omistajuudesta, kuluttajuudesta ja eri kansojen ja yhteiskuntaluokkien välisestä epätasavaruudesta.⁵¹ Kysymys onkin kaikessa mielestäni nerokas, sillä vaikka se onkin yksinkertainen vastattava kenelle tahansa, se tulee antamaan kuitenkin hyvin erilaisia vastauksia. Sama pätee muihinkin Macdonaldin esittämiin kysymyksiin.

⁵⁰"Life in a day – about the production", National Geographic

⁵¹ Kevin Macdonaldin haastattelu, PBS Newshour

Kuva 5. Life in a day leikkaaja leikkaaja Joe Walker ohjeistaa kuvaajia. Kuvakaappaus videosta.

Kaksi päivää ennen kuvauspäivää, eli 22.7.2010, elokuvan leikkaaja Joe Walker antoi yleisölle itse vielä teknistä ohjeistusta. Näiden ohjeistusten tarkoitus oli varmistaa lähetettävien videoiden tekninen laatu ja täten helpottaa jälkituotantovaiheen työskentelyä. Walkerin ohjeet olivat:

1. Materiaalin pitää olla käsittelemätöntä

Materiaalia ei saa leikata, se pitää toimittaa sen mittaisena kuin se on kuvattu

Materiaalia ei saa värimääritellä itse⁵²

Materiaaliin ei saa lisätä omaa musiikkia

Ole aito äläkä välitä virheistä tai häiriöistä

2. Materiaalissa ei osaa olla tekstityksiä

Päivämäärät ja kellot pitää kytkeä pois päältä kuvasta

Ei lisättyjä verkkosivujen osoitteita, vesileimoja tai muutakaan tekstiä

3. Kuvauksen laatu ja frame rate

Kuvan toivottu resoluutio esimerkiksi 1080p tai korkein mahdollinen resoluutio mitä käytössä olevasta kamerasta saa.

Frame rate⁵³ olisi hyvä mieluiten 24 fps⁵⁴, jotta se sopii suoraan elokuvakäyttöön.

⁵² Värimäärittely on elokuvan väritasapainon korjailua

⁵³ Suomeksi kuvataajuus, mutta käytännössä myös Suomessa aina käytetään englanninkielistä termiä

⁵⁴ Frames per second, eli kuvia per sekunti, kuvataajuuden mittayksikkö

4. Tiedostosiirrot

Voit ladata kuvaamaasi materiaalia niin paljon kuin haluat

5. Sisältö on kaikista tärkeintä

Ei ole mitään väliä kuinka hyvällä laadulla tai teknisesti onnistuneesti materiaali on kuvattu jos se on inspiroivaa ja siitä välittyy tunnetta.⁵⁵

Tämän tutkimuksen tekohetkellä tätä videota oli katsottu noin 100.000 kertaa, mistä voisi olettaa ainakin joidenkin kuvaajien katsoneen sen. Videon selkeyteen olisi kenties voinut kuitenkin panostaa hieman enemmän, sillä osa ohjeista on varsin teknisiä ja tavalliselle elokuvatuotantoon tottumattomalle amatöörille ne eivät välttämättä aukea kovinkaan hyvin. Videossa on lievä kiireen tuntu, mistä voisi päätellä heidän havainneen videon tarpeelliseksi vasta aivan juuri ennen kuvauspäivää.

Walkerin lisäksi myös yksi elokuvan säveltäjistä **Matthew Herbert** julkaisi elokuvan Youtube-kanavalla 20. heinäkuuta videon, jossa hän kehotti ihmisiä videon kuvaamisen lisäksi tai sijasta äänittämään erilaisia ääniä elokuvan ääniraitaa varten. Herbert on kokeellinen musiikin tekijä, joka on erikoistunut tuottamaan musiikkia ilman oikeita soittimia. Videolla hän kertoo muun muassa tehneensä kokonaisen albumin pelkistä ruoan käsittelyn äänistä. Hän pyytää osallistujia äänittämään neljä erilaista ääntä:

1. Yksittäinen taputuksen ääni
2. Mahdollisimman pitkänä laulettu tai hyräilty yksi nuotti
3. Hengittää kerran sisään ja ulos
4. Äänittää oma lempiäänäni, kuten lempijuomapullon avaaminen, kissan kehräyksen ääni tai mikä tahansa muu minkä kokee sopivaksi

⁵⁵ Video "The Film Editor's how-to guide for Life in a Day"

Kuva 6. Matthew Herbert pyytää yleisöä osallistumaan elokuva äänisuunnitteluun. Kuvakaappaus videosta.

Videon lopussa Herbert vielä pyytää vielä, että ihmiset eivät lähettäisi heille valmista musiikkia, sillä elokuvan musiikki on tarkoitus rakentaa näistä juuri pyydettyistä äänistä. Videot on tarkoitus äänittää kuvaamalla ja sitten tämä kuva lähetetään varsinaisten videoiden tapaan hankkeen Youtube-kanavalle. Näin äänen lisäksi jälkituotannossa voidaan käyttää myös äänten kuvamateriaalia.⁵⁶

Työryhmä antoi kuvaajille viikon aikaa lähettää heille kuvaamansa materiaalin. He olivat odottaneet saavansa ehkä 12.000-15.000 videota ja alle tuhat tuntia materiaalia.⁵⁷ Youtuben ennätys joukkoistamisprojektissa oli 10.000 vastausta, jonka he saivat omaan Youtube Orchestra-projektiinsa.⁵⁸ Materiaalia tuli lopulta valtava määrä. Sitä oli yhteensä 81.000 erillistä pätkää videota, kestoltaan yli 4.500 tuntia ja kaikkiaan 192 maasta.⁵⁹

3.2 Kuningas Matti ja ysäristit tuotantovaihe

Yhtenä suurena erona tämän elokuvan kuvausvaiheeseen verrattuna *Life in a day* oli, että mukana olevat kuvaajat olivat etukäteen valittuja ja heitä oli merkittävästi pienempi määrä. Yhden päivän sijaan heidän kanssaan tehtiin tiivistä yhteistyötä noin kolmen kuukauden ajan. Tuotantotiimi oppi tuntemaan jokaisen osallistujan ja heitä käsiteltiin sekä ryhmänä että myös yksilöllisesti.

⁵⁶ Video "How You Can Build the Soundtrack to Life In A Day"

⁵⁷ "Life in a day – about the production", National Geographic

⁵⁸ Kevin Macdonaldin artikkeli, The Guardian

⁵⁹ "Life in a day – about the production, National Geographic

Projektin keskeisin kommunikaatioväline oli työskentelyä varten perustettu suljettu Facebook-ryhmä. Castingin kautta hankkeeseen valitut kuvaajat saivat siellä ohjaajilta Kaisa Aleniukselta ja Harto Hänniseltä tehtäviä ja muita ohjeita. Kuvaamisen lisäksi myös elokuvan käsikirjoitusta ja muuta sisältöä voitiin siellä joukkoistaa.

Tuottaja Sami Hahtala, että elokuvan tekoon osallistuvan amatöörijoukon asiantuntijuus heidän fanituksensa kohteesta oli yksi tärkeimpiä tuotantomethodissa hyödynnettävistä asioista. Fanit tietävät epäilemättä elokuvan tuottajaa tai ohjaajia enemmän vaikkapa ysäritanssimusiikista tai Nightwishista.⁶⁰ Elokuvantekijät voivat täten paremmin keskittyä omaan ydinosaamiseensa eikä heidän tarvitse käyttää omaa energiaansa aiheen opiskeluun ja taustatyöhön kun siihen on olemassa sopivampikin keino. Elokuvat myös kertovat artistien lisäksi myös heidän faneistaan, ja kukapa muu olisi heitä itseään parempi asiantuntija kertoamaan heidän omasta elämästään. Elokuvantekijöiden tehtäväksi jää koordinoita ja tulkita fanien näkemyksiä sopivaksi katsomallaan tavalla.

Ohjaajat kysyivät aiheesta suoraan vinkkejä ryhmäläisiltä, mitkä ovat heidän mielestään tärkeitä asioita *Parasta ennen*-ryhmässä.⁶¹ Näin päästiin lähemmäs heidän ysärimusiikin fanittamisesta ydintä ja saatiin hyödynnettyä monen ihmisen näkemyksiä elokuvan käsikirjoittamisessa. Hyvä idea otettiin käytäntöön, oli se sitten kenen tahansa keksimä.⁶² Yhteisöllinen tekotapa toi prosessiin lisää syvyyttä. Myös ohjaaja-käsikirjoittaja Harto Hänninen totesi tutkimushaastattelussa, että yhden ihmisen sijaan elokuva onkin kymmenien ihmisten ideoima. Se on elokuvalla suuri etu.⁶³ Tässä on yksi erittäin keskeinen hyöty, mitä joukkoistamisella saadaan aikaan.

Vaikka dokumentin tekotapa oli voimakkaasti yhteisöllinen, oli tuotantoprosessi vahvasti ohjaaja-käsikirjoittaja Kaisa Aleniuksen ja Harto Hännisen hallinnassa. Kaisa Alenius kertoi tutkimusta varten antamassaan haastattelussa, että elokuvaa ohjattiin antamalla osallistujille viikkotehtäviä, joista osa oli enemmän toiminnallisia ja osa painottui enemmän puheeseen. Ohjaajat antoivat tehtäviä

⁶⁰ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁶¹ ”Suomen ensimmäinen joukkoistettu dokumentti Kuningas Matti ja Ysäristit”, YLE

⁶² Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁶³ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

joko henkilökohtaisesti yhdelle tietylle kuvaajalle tai kerralla suuremmalle joukolle. Mitä isompi joukko, sen yksinkertaisempi ja yksiselitteisempi tehtävä oli oltava.⁶⁴ Alenius ja Hahtala kertoivat myös, että kukaan lähteille kuvaajille rakkaus dokumentin aiheeseen on tärkein syy lähteä mukaan projektiin ja tämä aspekti oli yleläisillekin itsestään selvää. Sen takia ohjaajat kuvauttivat tällaiset niin sanotut ”rakkaussasiat” ensimmäiseksi pois, jotta päästäisiin siirtymään elokuvan kannalta mielenkiintoisempiin henkilökohtaisiin tarinoihin. He myös kertoivat, että kaikkiin viikkotehtäviin osallistuminen oli vapaaehtoista ja kuvaajat voivat tehdä itse myös ehdotuksia niiden sisällön ja toteutuksen suhteen.⁶⁵ Brunsin käyttäjä-tuottajuudelle on ominaista, että hankkeeseen osallistuva henkilö voi itse vapaasti valita mitä tehtäviä hän tekee ja millä tavalla. Käyttäjä-tuottajalle annetaan täysin vapaat kädet itseilmaisuuksiin yhteisön sisällä.⁶⁶

Tarkkoja viikkotehtäviä Alenius ja Hahtala eivät suostuneet paljastamaan, sillä Yleisradio on sittemmin kaupallistanut dokumentin tuotantomallin ja sen yksityiskohdat ovat myytävään formaattiin kuuluvia asioita.⁶⁷ Ylen omilla sivuilla olevassa artikkelissa kuitenkin kerrotaan, että kuvaajat saivat ohjaajilta kolmen kuukauden aikana yhteensä 11 erilaista viikkotehtävää, joita kukin osallistuja sitten toteutti kukin haluamallaan tavalla. Viikkotehtäviä olivat muun muassa muun muassa ”kun kuuntelen Mattia”, ”yksin kotona tanssiminen”, ”kotiseudun kuvaaminen” ja ”lopullinen tilitys”.⁶⁸

⁶⁴ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁶⁵ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁶⁶ Bruns 2008, sivu 26

⁶⁷ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁶⁸ ”Suomen ensimmäinen joukkoistettu dokumentti Kuningas Matti ja Ysäristit”, YLE

Kuva 7. Maanviljelijä Janne Pietiläinen Pielavedeltä tanssii ja kuuntelee Airaksisen ohjelmaa kuulokkeet päässä. Samalla hoituu lehmät. Kuvakaappaus elokuvasta.

Kuva 8. Viikkotehtävä: kuvaa itsesi 90-luvun valokuvan kanssa. Molemmissa kuvissa Esko Mäkinen ja Maarit Pasto Peräseinäjoelta. Kuvakaappaus elokuvasta.

Kuvaajille annettiin vapaus käyttää itselleen helpointa tapaa toimittaa materiaali. Teknisenä ratkaisuna videoiden lähettämiseksi suositettiin sitä metodia, mikä oli kullekin kuvaajalle tutuinta. Jotkut lähettivät videot käyttäen esimerkiksi We-transfer-palvelua, jotkut Dropboxia.⁶⁹

Metodi tuotti ohjaajille paljon työtä mitä he eivät joutuisi kokonaan ammattilaisten kanssa tehdyssä tuotannossa tekemään. Itse ohjaustyön lisäksi heidän piti myös löytää tapa saada amatöörikaavaajat kuvaamaan teknisesti kelvollista materiaalia. Varsinkin projektin alkutaipaleella tässä oli suuria haasteita, koska osalla kuvaajista ei ollut oikein mitään käsitystä kuvaamisesta. Ohjaaja Kaisa

⁶⁹ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

Alenius kertoi tutkimushaastattelussa, hän joutui opettamaan osalle kuvaajista lähes kaikki tekniset perusasiat kuvakulmista ja kuvakokojen käyttämisestä alkaen.⁷⁰ Tällaiset asiat yleensä kuuluvat elokuvakouluun opettajien työpöydälle, eivätkä elokuvaohjaajan tehtäviin elokuvan kuvausvaiheessa. Sami Hahtala kertoi myös, että osaa kuvaajista piti ohjeistaa muun muassa pitämään kännykän kameraa oikein päin vaakasuorassa, välttämään kuvaamasta vastavaloon ja jopa ottamaan sormi pois mikrofonin päältä.⁷¹

Osassa materiaalia teknisen tason lisäksi myös sisältö oli, lempeästi sanottuna, kelvotonta. Tuottaja Sami Hahtala kuvailee hankkeen alkutaivalta:

*“Ekat videotahan oli ihan järkkyjä mitä sieltä tuli. Sellaisia niinkun neljäkymmentä minuuttia paris-kunta istuu sohvalla ja kuuntelee Matin radio-ohjelmaa. Klipin kohokohta on se kun koirakin kyllästyy ja lähtee menemään siitä sohvalla. Eka reaktio oli et eihän tästä saa mitään, täähän on ihan toivotonta”*⁷²

Ohjaaja Kaisa Alenius kertoi haastattelussa, että työryhmä luotti erityisesti positiivisen palautteen voimaan. Aleniuksen sanoin työryhmä pyrki jopa “hävyttömään imarteluun” amatöörikuvaajille antamassaan palautteessa. Tämän tarkoitus oli vahvistaa ihmisissä jo olevia vahvuuksia ja rohkaista kuvaajia edelleen.⁷³

Kuvaajat opettelivat asioita viikko kerrallaan ja hiljalleen tuloksia alkoi näkyä. Ohjaajat patistivat kuvaajia tekemään teknisesti tai sisällöllisesti vaillinaisia kuvauksia uudestaan. Hänninen ja Alenius olivat ohjaustyössään onnistuneet luomaan innostavan ilmapiirin ja kuvaajat olivat innoissaan tekemisestä. Alun arkailusta päästiin pikkuhiljaa eroon ja kuvaajat rohkaistuivat. Yksi elokuvan kuvaajista, peräseinäjokelainen Maarit Pasto kuvaili Ylen sivuilla julkaistussa jutussa omia tuntemuksiaan näin:

*“Tuntui hyvältä tehdä joitain kuvauksia uudestaan. Sitten toisella yrityksellä hiffasi, että ehkä tätä haettiin. Nyt katsoo TV:tä ja elokuviakin ihan toisella silmällä.”*⁷⁴

⁷⁰ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁷¹ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁷² Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁷³ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁷⁴ ”Suomen ensimmäinen joukkoistettu dokumentti Kuningas Matti ja Ysäristit”, YLE

Kaisa Alenius kertoi, että myös vertaistuki muilta kuvaajilta oli osallistujille tärkeää. Ryhmän jäsenet kannustivat toisiaan ja he antoivat toisilleen mielellään vinkkejä. Vertaistuella kukin sai omaa osuuttaan parannettua ja kokonaisuus parani sen myötä. Omien videoiden näyttäminen toisille oli kuitenkin kiellettyä, sillä kuvaajien ei haluttu alkavan kopioida toistensa tekemisiä.⁷⁵ Ryhmän kannustus auttoi kun kuvaajat huomasivat muidenkin painivan samojen asioiden kanssa.⁷⁶ Brunsin käyttäjä-tuottajuudessa tämä on yksi tärkeä joukkoistamisen ominaisuus: joukon yksilöiden erilaiset ominaisuudet täydentävät toisiaan ja näin lopputuloksesta saadaan rikkaampi.⁷⁷

Kuvaajien kuvaamaa materiaalista ei haluttu kuitenkaan tehdä liian siloteltua, sillä sen tietynlainen taiteellinen ja tekninen karkeus ja sopii elokuvan sisältöön ja metodiin hyvin. Tuottaja ja ohjaajat pystyivät onneksi laskemaan lopputuloksen suhteen Yleisradion omien ammattilaisten kovaan jälkituotanto-osaamiseen, jolla saadaan liiat karkeudet materiaalista kuitenkin tasoitettua.⁷⁸

Eräs merkittävä etu tällä tavalla joukkoistamalla kuvaamisessa on, että ohjaajat voivat halutessaan pyytää kuvaajia tekemään syystä tai toisesta epäonnistuneita materiaaleja uudestaan. Ohjaajat voivat myös esittää toiveita kuvaajille ja pyytää heitä tekemään juuri haluamaansa materiaalia tarpeen mukaan. Perinteisellä tuotantotavalla, missä käytettäisiin ammattimaista tuotantoryhmää, olisi aivan liian tuotannollis-taloudellisesti kannattamatonta tehdä uudelleen jo kertaalleen kuvattuja materiaaleja. Kaisa Alenius kertoi tutkimushaastattelussa, että kevyt tuotantorakenne antaa mahdollisuuden kokeilla ja etsiä toimivia ilmaismuotoja, mikä ei muuten välttämättä olisi mahdollista. Se voi antaa tekemiseen sopivasti ilmaa ja vähentää paineita tuloksen tekemisestä varsinkin jos tuotantoaika ja budjetti ovat tiukat.⁷⁹

Hanke eteni kolmen kuukauden ajan kohti kuvausjakson etukäteen tiedossa ollutta päätepidettä, uudenvuoden juhlaa. Siellä kaikki kuvaajat sekä Airaksinen

⁷⁵ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁷⁶ ”Suomen ensimmäinen joukkoistettu dokumentti Kuningas Matti ja Ysäristit”, YLE

⁷⁷ Bruns 2008, sivu 47

⁷⁸ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁷⁹ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

itse kuvasivat kaikki viimeiset varsinaiset kuvaustehtävät ja suurin ponnistus elokuvan kuvaamisessa oli ohi.

Kuva 9. Kuvakollaasi uudenvuoden juhlista. Stilli elokuvasta.

Kuvaajien lisäksi *Kuningas Matti ja ysäristien* kokeellinen tuotantotapa oli avar-tava kokemus myös elokuvan ohjaajille. Kaisa Alenius kertoi tutkimushaastatte-lussa, että hän itse joutui luopumaan uudella tavalla kontrollista sekä dokument-tielokuvaan haastattelujen tekemisen että kuvakerronnan rakentamisen suh-teen. Verrattuna perinteiseen kuvausryhmän kanssa tehtiin kuvauksiin tällä metodilla saatiin elokuvan kohteista merkittävästi intiimimpää materiaalia irti.⁸⁰ Ohjaaja-käsikirjoittaja Harto Hänninen kiteytti metodin edut ansiokkaasti haas-tattelussa Ylen jutussa:

“Ihmisten elämään pääsee paremmin sisään, kun heidät opettaa itse kuvaamaan sen sijaan, että paikan päälle pölähtäisi kuvausryhmä, joka käskee olemaan luonnollinen... nyt!”⁸¹

Tämä on eittämättä suuri vahvuus joukkoistamalla kuvaamisessa: ihmisten oli helpompaa olla luonnollisia kun he voivat hoitaa kuvaukset omassa kotonaan tuttujen ihmisten kanssa ja he saivat työstää asioita omaan tahtiin. Tämä on sellaista, mitä tavallisessa dokumenttituotannossa ei useinkaan pystytä saavut-tamaan. Ylen tuotantotiimi on onnistunut ennakkoluulottomalla työllään kehittä-mään dokumenttielokuvaan metodiikkaa, jolla hienoa intiimiä materiaalia voi-daan tuottaa. Esimerkiksi pielaveteläisen maanviljelijän Dr. Alban-tanssit nave-

⁸⁰ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁸¹ ”Suomen ensimmäinen joukkoistettu dokumentti *Kuningas Matti ja Ysäristit*”, YLE

tassa ovat sellaista materiaalia, että monet dokumentintekijät voivat vain haaveilla sellaisesta aitoudesta omissa elokuvissaan.

3.3 *To Nightwish with love* tuotantovaihe

Kuningas Matti ja ysäristeihin verrattuna *To Nightwish with loven* tuotantoprosessi oli kokonaisuudessaan monipuolisempi. Faneja hyödynnettiin elokuvan tekemisessä useilla eri tavoilla sekä heidän osaamistaan ja asiantuntemustaan käytettiin syvällisemmin elokuvan sisällön kehittämisessä ja tuotannon eri elementtien suunnittelussa. Tuotantotiimi lähti kunnianhimoisesti viemään edellisessä hankkeessa kehittämänsä metodiikkaa pidemmälle. Tällä kertaa hanke tehtiisiin kansainvälisesti ja skaala olisi kaikilla tavoin isompi.

Kuningas Matin tapaan *To Nightwish with loven* ohjaajat käyttivät Facebookin suljettua ryhmää hankkeen viestinnässä kuvaajien suuntaan. Sen lisäksi he käyttivät elokuvalla perustettua omaa avointa Facebook-sivua erilaisten materiaalien, informaation ja ideoiden keräämiseen laajemmalta joukolta.⁸² Suurin osa tästä työstä tehtiin vasta *Nightwishin* Wembleyn keikkaan päättyvän ohjaaja kuvaustyön jälkeen. Myös kuvauksia jatkettiin keikan jälkeen, mutta tämän tutkimuksen rakenteellisen selvyyden vuoksi niitä käsitellään tarkemmin luvussa 4, jossa käydään läpi elokuvan jälkituotantoa.

Kuningas Matista poiketen tässä tuotannossa oli mukana myös ihmisiä, jotka olivat töissä visuaalisella alalla sekä myös taide-alan opiskelijoita. Joukossa oli jopa yksi ammattimainen leikkaaja.⁸³ Amatöörien sijaan joukkoistamishankkeisiin osallistuvilla on monella taustalla vahva alan osaaminen tai koulutus, kuten muun muassa Brabhamin iStockin käyttäjien parissa tekemä tutkimuskin osoittaa. Brabhamin tutkimuksessa jopa 66% osallistujista oli alan koulutus.⁸⁴

Mukana oli kuitenkin myös *Kuningas Matin* tapaan kuvaamisen ensikertalaisia, joten samat haasteet olivat kuitenkin työryhmällä taas edessä. Brittiläinen Hannah, 21, kertoo elokuvan making of-dokumentissa omasta lähtötasostaan seuraavaa:

⁸² Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁸³ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁸⁴ Brabham 2008

”No, minulla ei ole vähäisimmäskään määrin kokemusta elokuvanteosta. Ei yhtään. Luulen, että sama tilanne on monella muullakin osallistujalla. Tuotantotiimillä on paljon työtä edessään. Mutta luotan heihin ja uskon, että he saavat tästä aikana jotain uskomatonta.”⁸⁵

Tuotantovaiheen alkuvaiheessa projektin vastuuhenkilöt analysoivat tarkkaan *Kuningas Matista* saamiaan kokemuksia ja pohtivat, miten voidaan kehittää sopeuttaa tuotannollista prosessia. Kyseessä oli kuitenkin paljon edellistä kunnianhimoisempi tuotanto, esimerkiksi kuvaajia oli kuitenkin kolminkertainen määrä verrattuna edelliseen hankkeeseen. Kaisa Alenius ja Sami Hahtala kertoivat tutkimushaastattelussa, että tämän vuoksi ohjaajat päättivät rajoittaa kuvaajien tekemien klippien mittaa jopa pariin minuuttiin. Tarkoituksena oli välttää ylipitkät videot ja myös hillitä hankkeeseen sisään tulevan raakamateriaalin määrää. Haasteena tässä oli, että miten saadaan lyhyemmässä ajassa ihmisiltä toimivaa materiaalia irti ilman, että häiritään kuvaajien ilmaisua ja läsnäoloa kuvaustilanteessa. Yksi peruste materiaalin määrän rajoittamiselle oli eri kielten kääntämiskustannusten hillitseminen.⁸⁶

Kuvaamiseen ohjeistamisen lisäksi tekijät joutuivat pohtimaan myös kielellisiä ja kulttuurillisia asioita. Alkuperäinen idea oli tehdä koko elokuva englanniksi, mutta sen huomattiin häiritsevän monen kuvaajan ilmaisua. Jo alkuvaiheessa kuitenkin elokuva päätettiin tehdä siten, että kukin sai puhua omaa äidinkieltään. Tämä ei kuitenkaan syystä tai toisesta kaikille käynyt ja yksi kuvaaja jäi jopa tästä syystä hankkeesta pois. Myös osaa tehtävistä jotkut kuvaajat eivät pystyneet suorittamaan liian vaarallisen asuinympäristön vuoksi ja eräs brasilialainen kuvaaja ei voinut pitkään aikaan kuvata, sillä hänen mielestään sää oli liian huono.⁸⁷

Kuvausvaihe kesti tässäkin hankkeessa kolmisen kuukautta. Tuottaja Sami Hahtala kertoi haastattelussa kuvaajille annettujen viikkotehtävien olleen osittain samoja kuin mitä *Kuningas Matti ja ysäristeissä*. Tuotantotiimi oli kehittynyt työssään ja osasi antaa täsmällisempiä ohjeita kuvaajille.⁸⁸ Tehtävät liittyivät

⁸⁵ Video ”Making of To Nightwish with love”

⁸⁶ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁸⁷ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

⁸⁸ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

henkilöiden fanitukseen, heidän omaan tarinaansa bändin musiikin kanssa ja heidän omaan elämäntilanteeseensa. Heitä pyydettiin myös kertomaan omasta kotikaupungistaan ja käsittelemään yhtyeen sanoituksia.⁸⁹ Kuten aiemmin todettiin, tarkat viikkotehtävät ovat Yleisradion kaupallisia salaisuuksia ja täten niitä ei voida tässä tutkimuksessa sen syvällisemmin käsitellä.

Monella tapaa tämän elokuvan *Myös To Nightwish with lovessa* ohjaajat kuvauttivat uudestaan joitain fanien kuvaamia materiaalia. Harto Hänninen kertoi tutkimushaastattelussa, että hän pyysi elokuvassa esiintyvää kiinalaista fania polkupyörällä ajelun uudestaan. Fani teki työtä käskettyä ja tuotanto sai käytettäväkseen teknisesti parempaa materiaalia nopeasti.⁹⁰ Tämä ei olisi mitenkään mahdollista perinteisessä ammattimaisessa tuotannossa, missä pitäisi joko palkata Kiinasta ammattikuvaaja tai lähteä itse paikan päälle uudestaan kuvaamaan. Toisaalta, ammattimainen kuvaaja olisi ehkä saanut yhdellä kertaa tehtyä käyttökelpoista kuvaa eikä kuvauksia olisi tarvinnut uusia.

Kuvaukset etenivät kohti etukäteen päätettyä määränpäättä, eli Nightwishin suurta keikkaa Lontoon Wembleyllä joulukuussa 2015. Jo hankkeen alkuvaiheessa oli tiedossa, että osa kuvaajista pääsee keikalle Yleisradion kustantamana mutta tätä ei kerrottu kuvaajille heti aluksi, Harto Hänninen kertoi tutkimushaastattelussa. Kuvaajilta pyydettiin ”hakuvideoita”, jonka perusteella tuotantoryhmä valitsi matkalle pääsevät henkilöt. Hakuprosessi ei sinänsä ollut aito, vaan tiimi oli päättänyt matkalle lähtijät jo muulla tavalla.⁹¹ Tämä oli varmasti varsin viisas menettelytapa, sillä jos näinkin merkittävä kannustin oltaisiin kerrottu liian aikaisin, fanit olisivat keskittyneet liiaksi miellyttämään tuotantotiimiä ja heidän kuvaamansa materiaalin vilpittömyys olisi voinut kärsiä pahasti.

16. joulukuuta 2015 muutama päivä ennen Nightwishin Wembleyn konserttia yleisöä pyydettiin hankkeen omalla avoimella ottamaan itsestään selfie keikan aikana ja lähettämään ne sähköpostilla tuotannolle. Tämän pyynnön esittivät rennolla Youtube videolla bändin laulaja Floor Jansen, basisti Marco Hietalan ja

⁸⁹ ”Nightwish on maailmalla isompi kuin uskoisitkaan”, Aamulehti

⁹⁰ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

⁹¹ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

johtohahmo Tuomas Holopaisen touhutessa taustalla. Tähän haasteeseen sai osallistua kuka tahansa keikalla oleva fani.⁹²

Kuten *Kuningas Matti ja ysäristeissä*, myös tämän hankkeen varsinaiset kuvaukset päättyivät isoihin juhliin, tässä tapauksessa Nightwishin uran isoimpaan keikkaan loppuunmyydylle Lontoon Wembley areenalla. Edellisestä hankkeesta poiketen työryhmä tekisi vielä paljon yhteistyötä fanien kanssa.

⁹² Video "Nightwish and selfies from Wembley #fellowimagineers"

4 JÄLKITUOTANTO

Tässä luvussa käsitellään joukkoistamalla kuvattujen elokuvien eroa perinteisempään ammattilaisten kuvaamaan elokuvantuotantoon jälkituotannon osalta. Keskeinen kysymys on, miten tuotannot käsittelevät suurta määrää kuvamateriaalia ja miten eri kuvaajien tekemästä materiaalista voitiin luoda yhtenäinen elokuva.

4.1 Elokuvan jälkituotanto

Elokuvatuotannon jälkituotanto vaihe sisältää sen, mitä elokuvalle tapahtuu kuvausten jälkeen ennen kuin se on valmis. Tämä sisältää muun muassa elokuvan leikkaamisen, ääniraidan viimeistelyn, alku- ja lopputekstigrafiikoiden lisäämisen ja värimäärittelyn.⁹³

Leikkausvaiheessa leikkaaja (ja usein myös ohjaaja) käyvät läpi kaiken käytössä olevan materiaalin ja tekevät päätökset lopulliseen elokuvaan valittavista kuvista. Jälkituotantovaiheessa kuvat saavat uusia merkityksiä osana suurempaa kokonaisuutta ja taitava leikkaaja osaa rakentaa leikatun materiaalin sisälle tarinallisia ja emotionaalisia yhteyksiä.⁹⁴

Tunnetun dokumentaristin John Websterin mukaan dokumenttielokuva poikkeaa siinäkin mielessä fiktioelokuvasta, että siinä missä fiktioelokuvassa pyritään *ennen* jälkituotantovaihetta taloudellisuuteen ja täsmällisyyteen, dokumenttielokuvassa taloudellisuuteen voi pyrkiä itse jälkituotantovaiheessa.⁹⁵ Fiktioelokuvan tuotannon kalleuden ja monimutkaisuuden vuoksi ei ole yksinkertaisesti varaa kuvata paljota ylimääräistä jälkituotantoa varten. Dokumenttielokuvassa on pakko kuvata paljon materiaalia ja sen jälkeen etsiä siitä parhaita osuuksia, joista lopulta rakennetaan itse elokuva. Tämän vuoksi näissäkin elokuvissa on kuvattua materiaalia suhteellisen paljon verrattuna lopullisen elokuvan keston.

4.2 Life in a day jälkituotanto

Life in a dayn niin sanottu *shooting ratio*, eli elokuvaan kuvatun ja lopullisen elokuvaan valitun materiaalin keston suhdeluku on noin 3000:1. Tämä siis tarkoittaa

⁹³ Juntunen 1997, sivu 46

⁹⁴ Piriä 2008, sivu 27

⁹⁵ Webster 1996

taa sitä, että 4 500 tunnista eli 270 000 minuutista materiaalia leikattiin lopulta 95 minuuttia pitkä elokuva. Vertailukohtana voisi olla fiktioelokuvien puolelta esimerkiksi vuoden 2015 hittielokuva *Mad Max: Fury Road*, jota tehtiin poikkeuksellisen hartaasti ja sitä varten kuvattiin paljon materiaalia. Sen suhdeluku oli kuitenkin vain 240:1.⁹⁶ Käytännössä tämän todella poikkeuksellisen suhdeluvun mahdollisti sekä elokuvan metodi että se, että yhdellekään kuvaajalle ei tarvinnut maksaa palkkiota. Minkään muunlaisen elokuvatuotannon budjetti ei voisi mitenkään kestää näin epätaloudellista tuotantotapaa.

Tuotantoon oli palkattu jo ennen kuvauspäivää 25 avustajaa, jotka olivat itse elokuva-alan opiskelijoita ja puhuivat monia eri äidinkieliä. Tämä avustajaryhmä kävi läpi kuvaajien lähettämää valtavaa materiaalivuorta. Aikaa he käyttivät tähän työhön yhteensä kaksi ja puoli kuukautta. He antoivat katsomilleen videoille tähtiluokituksen yhdestä viiteen tähteen ja luokittelivat niitä hakusanoilla sisällön mukaan helpottamaan myöhempää läpikäyntiä.⁹⁷ Näitä hakusanoja olivat muun muassa luokittelu maan mukaan, luokittelu kuvan ja äänen laadun mukaan, sekä sisällön mukaan kuten ”kaunis tyttöystäväni”, ”ihmisiä rannalla”⁹⁸, ”koira”, ”auringonlasku”⁹⁹ ja niin edelleen. Tämän jälkeen ohjaaja Macdonald ja leikkaaja Walker katsoivat parhaimmiksi arvioidut materiaalit, Macdonald 350 tuntia¹⁰⁰ ja Walker noin 600 tuntia.¹⁰¹ Nämä olivat kaikki joko neljän tai viiden tähden luokituksen saaneita pätkiä.

⁹⁶ ”Shooting Ratios, From Hitchcock to 'Fury Road' to 'Primer'”, No film school

⁹⁷ Kevin Macdonaldin haastattelu, Indiewire

⁹⁸ Kevin Macdonaldin haastattelu, Matt’s movie reviews

⁹⁹ Kevin Macdonaldin haastattelu, PBS Newshour

¹⁰⁰ Kevin Macdonaldin haastattelu, Matt’s movie reviews

¹⁰¹ Joe Walkerin haastattelu, Los Angeles times

Kuva 10. Avustajaryhmä käy läpi valtavaa määrää materiaalia. Kuvakaappaus videosta.

Lähtökohtaisesti ohjaaja Macdonald halusi suhtautua katsomaansa materiaaliin mahdollisimman avoimin mielin ja ilman odotuksia siitä, mitä hän tarkalleen ottaen materiaalilta haluaa. Elokuvan rakennetta eikä teemoja hän ei ollut päättänyt etukäteen. Hän antoi kuvatun materiaalin puhutella häntä ensin vapaasti ja sitten vasta hän teki varsinaiset valinnat.¹⁰²

Materiaalin läpikäyminen oli monessakin mielessä uuvuttava urakka kokeneille elokuvantekijöille.

“Käytimme kuusi tai seitsemän viikkoa pelkästään hyväksi luokitellun materiaalin katsomiseen. Ensimmäisenä päivänä ajattelet: “Herrajumala olen miehen vessassa Pakistanissa, tämä on niin kiinnostavaa! Katsokaa hänen pyyhettäään! Sitten toisen päivän lopuksi ajattelet, “Kuinka monta pakistani-laista vessaa olen jo nähnyt?”¹⁰³

Myös leikkaaja Joe Walker koki vastaavanlaista ylikuormitusta materiaalin kanssa.

“Siinä tuli jossain vaiheessa hetki, missä en enää voinut ottaa vastaan enää yhtään tavaraa ja aloin hylkimään sitä. Minusta tuntui, että jos otan mieleeni enää yhtään lisää kuvia, niin sitten päästäni pitäisi alkaa jo poistamaan edellisiä.”¹⁰⁴

¹⁰² Kevin Macdonaldin haastattelu Eye For Film

¹⁰³ Kevin Macdonaldin haastattelu, Indiewire

¹⁰⁴ Joe Walkerin haastattelu, Los Angeles Times

Syyskuun 8. päivänä, kun kuvauspäivästä oli kulunut puolitoista kuukautta ja ensi-iltaan oli aikaa noin neljä kuukautta, leikkaaja Joe Walker julkaisi elokuvan Youtube-kanavalla videon jälkituotantoprosessin etenemisestä. Video näyttää avustajatiimin työssään käymässä läpi valtavaa määrää videota. Tässä vaiheessa työryhmä oli katsonut noin puolet kaikesta materiaalista kertaalleen. He olivat juuri aloittamassa kehittyvistä maista tulleen materiaalin työstämistä.

Walker myös ilmoitti, että osalle kuvaajista tullaan ottamaan yhteyttä alkuperäisen raakamateriaalin saamiseksi. Youtube pakkaa ja täten heikentää kuvamateriaalin laatua, joten raakamateriaalin saaminen on työryhmälle tärkeää. Kun työryhmä on saanut kasaan kaiken haluamansa materiaalin haluamallaan laadulla heillä olisi kasassa lopullinen 100-200 tuntia, josta lopullinen elokuva leikataan.¹⁰⁵ He lähettivät isot määrät sähköpostia ihmisille pyytäen materiaalia ja julkaisivat siitä myöhemmin myös kaksi muistutusvideota. Niistä voisi päätellä, että he eivät välttämättä lopulta saaneet kaikkea haluamaansa materiaalia lopulliseen elokuvaan. He saivat myös huomata, että jotkut elokuvaa varten lähetetyt videot olivat jopa yli kaksi vuotta vanhoja.¹⁰⁶

Toinen harmittava ongelma oli kehitysmaihin lähetetyillä kameroilla kuvattu materiaali. Alkuperäinen idea oli, että vastaanottajat saisivat pitää kamerat ja yhden muistikortin, yksi muistikortti heidän pitäisi lähettää takaisin. Työryhmä sai kuitenkin takaisin vain noin puolet lähetetyistä muistikorteista.¹⁰⁷ Myös itse materiaali oli suurelta osin ongelmallista. Macdonald sanoi kirjoittamassaan artikkelissa The Guardianille, että heidän olisi pitänyt lähettää satojen kameroiden sijaan vain kymmeniä kameroita ja niiden kanssa myös elokuva-alan opiskelijoita, jotka olisivat voineet opettaa paikallisia kuvaamaan. He naiivisti uskoivat muiden jakavan heidän kanssaan käsityksen siitä, mitä on dokumenttielokuva. Monissa kehittyvissä maissa kuvattavat ihmiset olivat myös selvästi viranomaisen tai jonkin muun tahon painostamina kameran edessä ja he puhuivat jotain kuin se olisi ulkoa opeteltua. Työryhmä ei ollut ymmärtänyt tarpeeksi sitä, että

¹⁰⁵ Youtubevideo ”How we’re editing and creating Life in a day”

¹⁰⁶ Kevin Macdonaldin haastattelu, Indie London

¹⁰⁷ Kevin Macdonaldin haastattelu, Indie London

omaa mielipidettä ei arvosteta joka puolella maailmaa. Tämän hän myönsi olleen suurin virhe, minkä he tuotannossa tekivät.¹⁰⁸

Yksi iso tekninen ongelma oli myös, että lähetetyissä materiaaleissa oli yli 60 eri kuvataajuutta. Tämä tarkoittaa, että eivät ole keskenään sovitettavissa samaan editointiprojektiin ilman prosessointia ja muokkausta. Tämä teetti epäilemättä myös ison määrän työtä. Ohjaaja Macdonald kutsuikin tämän vuoksi Joe Walkeria "IT-osaston johtajaksi."¹⁰⁹

Kuva 11. Elokuvan ensimmäinen kuva, täysikuu.

Elokvassa on luontodokumenttimainen rakenne ja siinä seurataan tuota yhtä päivää keskiyöstä keskiyöhön. Sattumalta 24. heinäkuuta oli myös täysikuu, joten tuotantoryhmä sai satoja klippejä kuusta. Luonnollinen tapa käynnistää elokuva oli näyttää täysikuu useasta eri perspektiivistä, heti kun kello oli vaihtunut 24. päivän puolelle.¹¹⁰ Elokvassa seurataan tuon yhden päivän kulkua kronologisesti näyttäen ihmiset aamutoimissaan harjaamassa hampaita tai työmatkalla siirtyen kohti iltaa. Näemme hääparin uusimassa valansa 50 vuoden avioliiton jälkeen, intialaista slummiä, Etelä-Amerikan viidakkoa, urbaania elämää New Yorkissa ja niin edelleen.

Myös kehittyvistä maista tulleista muistikorteista löytyi lopulta toimivaa materiaalia, kuten kengänkiillottajapoikia Afganistanista ja kuvia Angolasta ja Keniasta. Eräs merkittävä tapahtuma tuona päivänä oli Saksassa Duisburgissa Love Parade-konemusiikkifestivaalilla tapahtunut onnettomuus, jossa toimimattomien

¹⁰⁸ Kevin Macdonaldin artikkeli, The guardian

¹⁰⁹ Kevin Macdonaldin haastattelu, Hollywood Reporter

¹¹⁰ "Life in a day – about the production", National Geographic

kulkuyhteyksien takia 19 ihmistä kuoli jäätyään ahtaassa tunnollissa toisten talomaksi.

Kuva 12. Pikkupoika Intiassa, kuvakaappaus elokuvasta.

Kuva 13. Hääpari uusi häävalansa viidenkymmenen avioliittovuoden jälkeen Britanniassa. Kuvakaappaus elokuvasta. Kuvakaappaus elokuvasta.

Lopulta kaaoksesta syntyi muotoja ja elokuvantekijät löysivät materiaalista jatkuvuutta ja yhteneviä teemoja. Ohjaaja Macdonald halusi elokuvan olevan visuaalisesti, äänellisesti ja tunteellisesti koherentti kokonaisuus, eikä vain iso rykelmä erillisiä videopätkiä.¹¹¹ Myös leikkaaja Walker korosti runollisten yhteyksien löytämistä asioiden välillä:

“Halusimme siellä olevan useita eri muotoja, eikä mennä pelkästään keskiyöstä keskiyöhön, mutta myös valosta pimeään ja syntymästä kuolemaan. Sellaiset asiat kiinnostavat minua leikkaajana - lyön asioita yhteen ja saan ne resonoimaan keskenään, synnyttäen ajatuksia.”¹¹²

¹¹¹ Kevin Macdonaldin haastattelu, Los Angeles Times

¹¹² Joe Walkerin haastattelu, Wired Magazine

Myös tuottaja Ridley Scott antoi omat kommenttinsa elokuvasta prosessin aikana. Macdonald oli hermostunut ennen lähettäessään raakaleikkaus Scottille, mutta tämä antoi rohkaisevia ja hyödyllisiä kommentteja.¹¹³ Tämä on erittäin käytetty ja hyödyllinen tapa toimia elokuvan jälkituotantovaiheessa: elokuvaa kannattaa aina lähettää sellaisille ihmisille katsottavaksi, joille materiaali ei ole niin tuttua. Tuore perspektiivi avaa usein sellaisia näkökulmia materiaaliin, mitä ei tiiviisti sen kanssa työskenteleville välttämättä aukeaisi koskaan. On ollut Macdonaldille vielä melkoinen etu, että tuo henkilö on sattunut olemaan itse Ridley Scott.

Elokuvan äänisuunnittelija ja säveltäjä Matthew Herbert oli koostanut ihmisten lähettämistä äänistä mielenkiintoisia kerroksia elokuvaan. Hän oli muun muassa koostanut aiemmin pyytämistään ihmisten lempiäänistä kollaasin, joka kuullaan kun elokuvassa esiintyjä laskuvarjohyppääjä koskettaa maata.¹¹⁴ Marraskuun 18. päivänä, muutama viikko ennen kuin leikkaus oli valmis, Herbert lähetti vielä kerran uuden videon kuvaajille, jossa hän pyysi lisää ääniä elokuvan soundtrackia varten. Nämä äänet olivat:

1. 30 sekuntia nukkumisen ääntä
2. Juoksemisen ääni
3. Hyräillä tietty yksi nuotti
4. Hengitys sisään ja hengitys ulos¹¹⁵

Joulukuun 8. päivänä, noin puolitoista kuukautta ennen ensi-iltaa, ohjaaja Macdonald julkaisi videon, jossa hän ilmoitti elokuvan olevan vihdoinkin niin sanotussa *kuvalukossa*. Tämä tarkoittaa, että elokuvan leikkaukseen ei enää tehdä muutoksia. Macdonald kertoo työryhmän olevan hyvin tyytyväinen lopulliseen leikkaukseen ja uskoo yleisön pitävän siitä myös.¹¹⁶ Kuvalukon jälkeen äänityöt

¹¹³ Kevin Macdonaldin haastattelu, Hollywood Reporter

¹¹⁴ "Around the World in a Day: The Ultimate YouTube Project", International Documentary Association

¹¹⁵ Video "New request for sounds from Matthew Herbert"

¹¹⁶ Video "Life in a day is picture locked"

voidaan viedä loppuun, viimeistellä värimäärittelyt sekä tehdä valmiiksi alku- ja lopputekstit ja muut grafiikat.

Ohjaaja Macdonald ja leikkaaja Walker sanoivat useissa haastatteluissa, että tätä he eivät olisi kyenneet tekemään tätä ilman Youtuben mukanaan tuomaa teknologiaa ja helppokäyttöisyyttä, eikä elokuvaa oltaisi voitu edes tehdä viisi tai kymmenen vuotta sitten.¹¹⁷ Macdonald sanoi myös, että hallinnasta luopuminen kuvattavan materiaalin suhteen oli hänelle hieno kokemus. Amatöörien kuvaamissa videoissa oli jotain aitoutta, mitä ammattikuvaajien kanssa ei voi saavuttaa. Hän sanoo oppineensa tässä projektissa esiintyvistä aidoista ihmisistä sen, miltä tunteet oikeasti näyttävät. Hän tietää miltä näyttää kun ihminen oikeasti pelkää, on iloinen tai yksinäinen. Tätä oppia hän on myöhemmin voinut hyödyntää fiktioelokuvissaan ohjatessaan näyttelijöitä.¹¹⁸ Materiaalissa oli hänelle myös yllättävää intiimiyttä ja rehellisyyttä. Lopputulos on hänen mielestään yllättävän lähellä mitä tahansa elokuvaa, että myös *Life in a day*, joka alkoi pelkkänä kokeiluna, pystyy tarjoamaan katsojalle samat tunnereaktion surusta iloon. Elokuva näyttää hänen mukaansa myös kaiken sen positiivisen, mitä internet voi ihmisten mukanaan tuoda.¹¹⁹

4.2 Kuningas Matti ja Ysäristit sekä To Nightwish with love jälkituotanto

Molemmissa elokuvissa ohjaajat antoivat kuvaajille yhden viikkotehtävän kerrallaan. Kokonaisuus syntyi siis ainakin jossain määrin loogisissa palasissa teemojen mukaisesti. Yhtenä vaihtoehtona työryhmällä olisi ollut aloittaa leikkauksen tekeminen esimerkiksi valitsemalla jokaisesta viikkotehtävästä parhaat materiaalit ja leikkaamalla niistä kaikista omat osionsa elokuvaan.

Ohjaaja-käsikirjoittaja Harto Hänninen kertoi kuitenkin tutkimushaastattelussa, että hän näki parempana metodina odottaa kuvausten loppuun asti ennen kuin leikkaaminen aloitetaan. Hänen mukaansa kuvaajilta tuleva materiaali oli siinä mielessä yllättävää, että koska tahansa saattoi tulla mitä tahansa materiaalia, joka oli parempaa kuin jo aiemmin tullut. Tämän vuoksi ei hänen mielestään kannata käyttää aikaa puolivälin versioiden leikkaamiseen. Tiiviiden kuvausjak-

¹¹⁷ Kevin Macdonaldin haastattelu, Wired Magazine

¹¹⁸ Kevin Macdonaldin haastattelu, PBS Newshour

¹¹⁹ Kevin Macdonaldin haastattelu, Matt's movie reviews

sojen aikana ohjaajilla oli muutenkin kädet niin täynnä töitä, että pienten markkinointimielessä tehtyjen makupalojen lisäksi ei muuhun leikkaamiseen olisi ollut edes aikaa.¹²⁰ Hännisen näkemykseen on helppo yhtyä, sillä voi olla jopa haitallista tehdä päätöksiä materiaalin suhteen liian aikaisessa vaiheessa. Ajattelu saattaa tällöin lukittua tiettyihin kuviin ja siitä voi olla vaikea pyristellä irti.

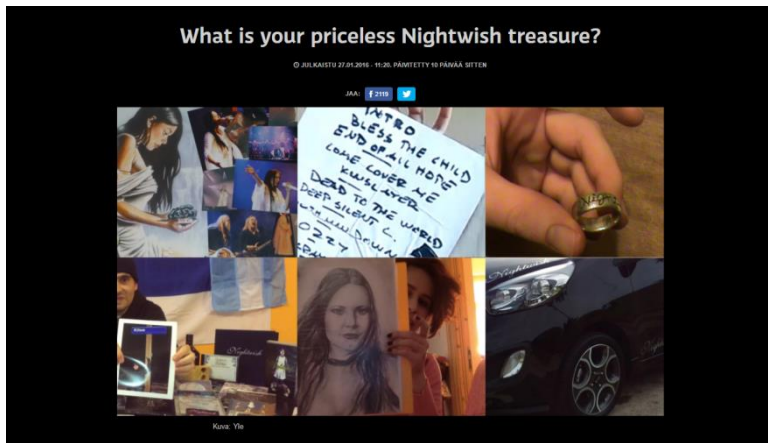
Joskus elokuvan leikkaaja perehtyy itsenäisesti kuvattuun materiaaliin ja muodostaa siitä oman versionsa, jonka pohjalta sitten muut työryhmän jäsenet, kuten ohjaaja ja tuottaja, alkavat yhdessä viemään materiaalia eteenpäin. Harto Hänninen kertoi, että molemmissa elokuvissa kuvattua materiaalia oli niin paljon, ettei leikkaajalla ollut mahdollisuutta yksin käydä niitä läpi. Hänninen oli alkanut jo kuvausvaiheessa muodostamaan omaa ajatustaan elokuvan leikkauksesta, jonka pohjalta leikkaustyöhön ryhdyttiin. *Kuningas Matti ja ysäristien* leikkaajana toimi Juri Hietala ja *To Nightwish with loven* pääleikkaajana Pasi Räsänen, käytännössä kuitenkin Hänninen kertoi olleensa suurelta osin vastuussa elokuvien leikkaamisen päälinjoista.¹²¹

Eriyisesti *To Nightwish with loven* tuotannon kehittämistä jatkettiin fanien kanssa vielä varsinaisen kuvausvaiheen jälkeen. Fanit osallistuivat muun muassa tarinoiden kirjoittamiseen, graafiseen suunnitteluun ja musiikkiraidan tekemiseen. Osa tehtävistä tehtiin suljetussa Facebook-ryhmässä ja osa elokuvan omalla avoimella sivuilla. Laajemmalta fanijoukolta pyydettiin muun muassa kuvia Nightwish-aiheisista tatuoinneista, kuvia heille tärkeistä Nightwish-tavaroista ja heitä pyydettiin piirtämään kuvia bändistä.¹²²

¹²⁰ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

¹²¹ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

¹²² Elokuvan Facebook-sivut

Kuva 14. Elokuvan Facebook-sivun kautta ohjattiin yleisöä Ylen sivuilla olevalle lomakkeelle, josta voi lähettää tuotannolle kuvia omia Nightwish-aarteista.¹²³

5. tammikuuta 2016 työryhmä julkaisi elokuvan avoimella Facebook-sivulla haasteen, missä he pyysivät faneja suunnittelemaan animaatiohahmoja Nightwishin jäsenistä. Tarkoituksena oli tehdä animoitu sarja bändin historiasta, joka sisällytettäisiin elokuvaan. Faneja pyydettiin lähettämään ehdotuksensa sähköpostilla 17. tammikuuta mennessä.¹²⁴ Myöhemmässä vaiheessa näitä myös julkaistiin Facebookissa:

Kuva 15. Faniin suunnittelema hahmoja animaatiota varten. Vasemmalla Ashley ja oikealla kuubalaisen Rafael Santos Camachon työt.

Tuottaja Sami Hahtala kertoi tutkimushaastattelussa, että animaatioiden avulla oli tarkoitus kertoa Nightwishin tarinaa elokuvan sisällä ja siten tehdä siitä kiinnostavampi laajemmalle yleisölle. Työryhmä ajatteli elokuvalla olevan kolme

¹²³ "What is your priceless Nightwish treasure", YLE

¹²⁴ Elokuvan Facebook-sivut

erilaista katsojaa, joita varten he kohdentaisivat sen sisältöä: bändin fani, "omien poikien" kansainvälisestä menestyksestä nauttiva 50-vuotias mieskatsoja sekä populaarikulttuurista yleisesti kiinnostunut 30-vuotias naispuolinen katsoja.¹²⁵

Tämä on mielestäni hyvä ja selkeä tapa jäsentää elokuvan kohderyhmiä, sillä muuten se saattaisi kiinnostaa vain liian pientä piiriä ja se ei aukeaisi vaikkapa faniryhmän ulkopuolisille katsojille ollenkaan. Elokuvalle oli myös potentiaalisesti kansainvälistä yleisöä ja tämäkin huomioiden kohderyhmäajattelu oli tarpeen. *To Nightwish with loveen* verrattuna *Kuningas Matti ja ysäristit* vaikuttaisi olleen enemmänkin kokeiluluontoinen hanke, joka kuvasi pienen piirin erikoista harrastusta ja täten laajemman yleisön ei ole edes mahdollista löytää siitä tarttumapintaa. Tämän seikan ja ilmeisesti merkittävästi pienemmän budjetin vuoksi *Kuningas Matista* puuttuu kokonaan tämä yleisempi taso, jota Nightwishin historiasta kertovien animaatioiden avulla voitiin saavuttaa.

12. helmikuuta julkaistiin elokuvan avoimella Facebook-sivulla työryhmän toimesta kuva, jossa esiteltiin heidän työtään elokuvan käsikirjoituksen rakentamisessa. Kokonaisuus oli siis tässä vaiheessa saanut ensimmäiset muotonsa tekijöiden päässä.

Kuva 16. *To Nightwish with loveen* käsikirjoitus muotoutuu.¹²⁶

¹²⁵ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

¹²⁶ Elokuvan Facebook-sivut

Jälkituotannon aikana myös elokuvan nimi vaihtui *Fellow Imagineersista* lopulliseen nimeen *To Nightwish with love*. Syy nimenvaihdokseen on luultavasti sama kuin animaatiotarinoiden lisäämisessä elokuvaan: nimen on auettava myös suuremmalle yleisölle. Uudessa nimessä on selkeästi ilmaistuna, mitä elokuva käsittelee ja myös mistä näkökulmasta. *Fellow Imagineers* kattaa nimenä elokuvassa olevan fanitusaspektin, mutta nimenä se ei tavoita elokuvan kohdeyleisöä kokonaisuudessaan.

Faniyhteisö oli koko jälkituotantovaiheen ajan ydinryhmän tukena. Ohjaajat pysyivät muun muassa nopealla aikataululla pyytämään faneja kuvaamaan tarvitsemiaan materiaaleja uudestaan. Yhteisön voima tuli esiin, kun ohjaajat pyysivät faneilta apua Nightwishin kappaleista omien versioiden tallentamista elokuvaa varten. Moni fani osasi soittaa jotain instrumenttia ja he tekivät nopealla aikataululla työtä käskettyä. Puuttuvia palasia elokuvaan voitiin pyytää faneilta ja saada niitä jopa seuraavaksi päiväksi. Tästä hyvästä työstä Ylen tiimi palkitsi faneja jälkituotannon aikana muun muassa lähettämällä heille Nightwish-aiheisia tavaroita ja pitämällä heidät informoituna hankkeen etenemisestä.¹²⁷¹²⁸

Kaiken kaikkiaan elokuvaan kertyi materiaalia yli 200 tuntia 50 maasta.¹²⁹ Yhteensä 13 viikon ja kolmen leikkaajan sekä kahden ohjaajan voimin elokuvaa oli vihdoin edennyt värimääritysvaiheeseen, missä kuvien keskinäistä värimaailmaa yhtenäistetään ja elokuvaan saadaan parempaa kokonaisuuden tuntua. 20. toukokuuta elokuvan avoimella Facebook-sivulla kuva tästä työvaiheesta.

¹²⁷ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

¹²⁸ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

¹²⁹ ”Nightwish on maailmalla isompi kuin uskoisitkaan”, Aamulehti

Kuva 17. To Nightwish with love on värimäärittelyssä.¹³⁰

Kaisa Alenius nosti tutkimusta varten antamassaan haastattelussa esille mielenkiintoisia ajatuksia joukkoistamalla kuvatun materiaalin viimeistelyvaiheesta. Alenius kertoi, että lopullisessa leikkauksessa ei aina voida välttämättä käyttää pelkästään kaikista parasta materiaalia, vaan on myös huomioitava valintoja tehdessä, etteivät mukana olleet ihmiset tuntisi itseään petetyiksi. Elokuvien leikkauksessa työryhmä ilmoitti kuvaajille, että he käyttävät keitä haluavat, mutta verkkosarjassa kaikki pääsevät varmasti vuorollaan ääneen. Projektin vastuhenkilöt ovat myös vastuussa siitä, että kaiken sen työn jälkeen lopullinen elokuva tai verkkosarja sisältää hienoja hetkiä ja koskettavia tarinoita, jotka imartelevat mukana olleita reilulla tavalla. Aleniuksen kertoi, että mukana olleet ihmiset haluavat tulla kuulluksi ja nähdyksi sellaisena kuin ovat.¹³¹

Tämä on tekijöiden vastuu mikä heidän pitää tällä metodilla tehdessään kantaa: ammattilaisten on kyettävä johtamaan itsestään paljon antavia amatöörejä siten, että heidän tarinansa tulee kerrotuksi todenmukaisella tavalla ja lopputulos on kaikille osapuolille mairitteleva. Yhteisöllinen tekotapa myös velvoittaa heidät kohtelevaan reilusti ja tasapuolisesti mukana olevia kuvaajia ja heidän työtään. Nämä veloitteet Ylen tiimi täytti mielestäni erinomaisesti läpi molempien hankkeiden.

¹³⁰ Elokuvan Facebook-sivut

¹³¹ Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu

5 LEVITYS JA VASTAANOTTO

Tässä luvussa käsitellään joukkoistamalla kuvattujen elokuvien levityksen erityispiirteitä sekä tarkastellaan niiden saamaa vastaanottoa sekä kritikoilta että yleisöltä. Elokuvan levittäminen tarkoittaa erilaisia tapoja tuoda sitä yleisölle saatavaksi. Näitä tapoja voi olla teatterilevityksen järjestäminen, elokuvafestivaaleilla esitysten järjestäminen, video-on-demand- palveluihin elokuvan saaminen tai DVD tai muussa fyysisessä muodossa julkaiseminen.

5.1 Life in a day levitys ja vastaanotto

Elokuvan ensi-ilta pidettiin Sundancen elokuvafestivaaleilla Yhdysvalloissa tammikuun 27. päivänä 2011. Se myös suoratoistettiin Youtubessa samanaikaisesti tuon ensi-illan kanssa, jotta kaikki halukkaat voivat nähdä sen.¹³² Ensi-iltaan oli kutsuttu 26 elokuvaan osallistunutta kuvaajaa ympäri maailmaa, jotka myös osallistuivat keskustelutilaisuuteen näytöksen jälkeen.

Kuva 18. Elokuvan ensi-illan jälkeinen keskustelutilaisuus Sundancen elokuvajuhlilla, jossa paikalla oli elokuvan kuvaajia sekä ohjaaja Kevin Macdonald.¹³³

Sundancen yhteydessä paikalle saapuneita elokuvassa esiintyneitä ihmisiä haastateltiin ja heistä julkaistiin 13 lyhyttä videota elokuvan sivuilla.¹³⁴ Tämä on tehty todennäköisesti korostaakseen elokuvan sosiaalista ja vastuullista puolta. Elokuvassa esiintyvät ihmisethän ovat sen ”tähtiä”.

¹³² ”National Geographic Films picks up Life in a Day”, Reuters, ”

¹³³ Kuvakaappaus videosta ”The Life in a Day World Premiere at Sundance: Q&A”

¹³⁴ Soittolista ”Live from Sundance” elokuvan Youtube-kanavalla

Brunsin käyttäjä-tuottajuuden hengen toteutumisen kannalta on olennaista, että verkoston yhdessä luoma sisältö on myös vapaasti yhteisön käytössä. Toimintaan ei sovi se, että jokin taho ottaisi kokonaisuudessaan yhdessä tehdyn työn omakseen ja saisi itselleen kaiken siitä saatavan hyödyn. Yksilö harvoin saa itse suoranaisesti yksilöllistä hyötyä osallistumisesta ja hänellä onkin oltava motivaatio osallistua yhdessä muiden kanssa johonkin yhteisölle yhteisesti tärkeään laajempaan hankkeeseen. Projektin itsensä tehtävänä on huolehtia, että yksilöt pääsevät yhdessä tuotettuun sisältöön käsiksi ja he näin näkevät kollektiivisen työnsä tulokset.¹³⁵ Kaikki mukana olleet kuvaajat saivat elokuvan tavalla tai toisella itselleen tai vähintään saivat tilaisuuden nähdä sen ensimmäisten joukossa.

Ohjaaja Macdonaldille tärkeää palautetta elokuvasta oli elokuvassakin mukana olleen isosta leikkauksesta toipuvan perheen palaute, missä he kertoivat ensi-ilan olevan perheelle tärkeä kokemus. Synkkien aikojen jälkeen perhe oli saanut siitä elämäänsä kiinnostavaksi. Toinen tärkeä palaute tuli kuolleen entisen narkomaanin, joka myös osallistui elokuvantekoon, ystävältä, joka sanoi elokuvan antaneen hänen edesmenneelle ystävälleen äänen.¹³⁶

Suosituilla elokuvasivustolla *Internet Movie Database* (IMDB) elokuvan arvostus on 7,7/10¹³⁷, perustuen 13 645 käyttäjäarvioon. Vertailun vuoksi ohjaaja Macdonaldin toinen tunnettu elokuva *Last King of Scotland* on saanut saman keskiarvon, mutta arvioita on yli kymmenen kertaa enemmän eli 152 003 kappaletta.¹³⁸ Suurta huomiota *Life in a day* ei siis tuon sivuston perusteella ole saanut. Toisen suosituksen elokuvansivusto *Rotten Tomatoesin* niin sanottu *tomato-meter*, eli kriitikkojen keskimääräinen arvio antaa tulokseksi 80%, eli suurin piirtein saman kuin IMDB. Keskiarvoinen pistetulos tuolla sivustolla on 7/10 ja arvioita on yhteensä 75 kappaletta, joista *fresh* (tuore eli positiivinen arvio) on 60 ja *rotten* (mätä eli negatiivinen arvio) 15 kappaletta. Yleisarvosana on 79% keskimääräisellä arvostuksella 3,9/5 yhteensä 15 777 arviolla.¹³⁹ Vertailun vuoksi

¹³⁵ Bruns 2008, sivu 29

¹³⁶ Kevin Macdonaldin haastattelu, Indie London

¹³⁷ Life in a day, Internet Movie Database

¹³⁸ Last King of Scotland, Internet Movie Database

¹³⁹ Life in a day, Rotten tomatoes

Last King of Scotlandin yleisötulos on 89% yhteensä 257 746 arviolla, joten *Life in a day* pärjasi hieman Oscarin voittanutta elokuvaa heikommin arvostelussa.¹⁴⁰

Elokuvan Yhdysvaltojen teatterilevityksestä vastasi National Geographic. Elokuva avasi teatterilevityksessä vain 11 teatterissa ja suurimmillaan teattereita on ollut 19 kappaletta. Tätä voidaan pitää hyvin pienenä määränä. Tuotot teatterissa elokuvan tekijöiden muihin töihin nähden jäivät vaatimattomaksi eli niitä oli yhteensä 252 788 dollaria.¹⁴¹ Tähän kuitenkin vaikuttaa varmasti se, että teatterijulkaisu tehtiin vasta heinäkuussa puoli vuotta Sundancen ensi-illan jälkeen ja elokuva oli ollut kuitenkin ilmaiseksi nähtävillä jo Youtubessa aiemmin. Sen takia elokuvateatterit eivät välttämättä ole enää halukkaita ottamaan elokuvaa ohjelmistoonsa.

Elokuvan kriitikoilta saama palaute oli kaksijakoista. Toiset pitivät elokuvan ideaa ja toteutusta pelkkänä kikkailuna ja toiset löysivät siitä syvempääkin sisältöä. Eräänä hyvin negatiivisena arviona *Slant Magazinen* kriitikko Andrew Schenker antoi elokuvalla yhden tähden ja kirjoitti:

“Life in a day ei tarjoa keskustelua globaalista politiikasta. Sen mielenkiinnon kohteet ovat paljon yksinkertaisempia; tehtynä pöyhöpopulistisesti isosta massasta käyttäjien tuottamasta materiaalista, elokuva juhlistaa ihmisyyttä erilaisten tapojen ja uskomusten kautta, jotka ovat kaikkialla samanlaisia. Macdonaldin hankkeessa ihmisiä yhdistää banaalisuus.”¹⁴²

Paljon positiivisemmän arvion antoi puolestaan Empireonline Helen O’Hara joka antoi elokuvalla neljä tähteä viidestä. O’Hara kritisoi elokuvan yksipuolista maailmankuvaa, mutta antoi sille kuitenkin neljä tähteä viidestä.

“Liikuttava ja näkemyksellinen. Ei klassikko millään mittarilla, mutta kiehtova silmäys elämäämme tänä päivänä.”¹⁴³

Tämä ehkä kiteyttää sen, mikä elokuvasta on muutenkin nähtävissä: elokuva on mielenkiintoinen katsaus maailmaan ja ideana se on toimiva. Elokuvaan valituista ja kuvista voidaan olla montaa mieltä, sillä samasta materiaalista olisi

¹⁴⁰ Rotten Tomatoes Last King of Scotland

¹⁴¹ Box Office Mojo, Life in a day

¹⁴² ”Life in a day”, Slant Magazine

¹⁴³ Empireonline.com

pystynyt leikkaamaan useita erilaisia elokuvia. Tekijät olisivat voineet korostaa lähes mitä tahansa aspektia, koska materiaalia oli yksinkertaisesti niin paljon.

Elokuva on katsottavissa ilmaiseksi Youtubessa, jossa sillä on tämän tutkimuksen kirjoitushetkellä hieman yli 12 miljoonaa katselukertaa. Hankkeen suuren näkyvyyden ja universaalien aiheiden valossa tämä ei ole mielestäni mitenkään erityisen suuri luku.

5.2 Life in a day - elämää ensi-illan jälkeen

Kaikki elokuvasta ylijäänyt materiaali julkaistiin Youtubessa elokuvan kanavalla elokuvan ensi-illan jälkeen, jossa ne olivat kaikkien vapaasti nähtävillä. Tämä ajatus mukailee Macdonaldin alkuperäisen inspiraation massahavainnointiliikkeen toimintaa kuitenkin sillä erotuksella, että suuren kirjaston sijaan ainoa tarvittava asia arkiston läpikäymiseksi oli internetyhteys.¹⁴⁴ Tämän tutkimuksen kirjoitushetkellä tuota arkistoa ei ole kuitenkaan enää verkossa saatavilla ja siihen ei voida valitettavasti sen enempää tutustua. Pari sataa videota kattava supistettu versio arkistosta löytyy vieläkin elokuvan Youtube-kanavalta, siellä klipit on järjestetty maittain. Elokuvan sivuilla julkaistiin myös pieni sarja videoita nimeltään "One year later", jossa kerrattiin kuuden elokuvassa esiintyneen henkilön kuulumisia vuosi elokuvan ensi-illan jälkeen.¹⁴⁵

Ridley ja veljensä Tony Scottin tuotantoyhtiö Free Scott, joka siis tuotti myös *Life in a day*, tuotti yhdessä BBC:n kanssa vastaavalla konseptilla elokuvan *Britain in a day*. Siinä seurattiin brittiläisten elämää 12. marraskuuta 2011. Tätä varten tuotantoryhmä sai yli 11 000 videota joista leikattiin 90 minuutin dokumenttielokuva. Elokuva oli osa Lontoon olympialaisten kulttuuriohjelmaa. Kevin Macdonald toimi elokuvan yhtenä tuottajana.¹⁴⁶

5.3 Kuningas Matti ja ysäristit ja *To Nightwish with love* levitys ja vastaanotto

Kuningas Matti ja ysäristit- elokuvan ensi-ilta pidettiin vappuna 2015. Elokuvasa mukana olleille järjestettiin oma ennakkonäytös *Parasta ennen*-risteilyn yhteydessä Baltic Queen-laivalla, jossa myös edellisenä iltana ollut luonnollisesti

¹⁴⁴ "Life in a day – about the production", National Geographic

¹⁴⁵ Soittolista "One year later" Life in a day-elokuvan Youtube-kanavalla

¹⁴⁶ "Britain in a day", Wikipedia

myös dj Matti Airaksisen keikka. Ylen artikkelissa ”*Ysäristit kohtasivat julkisuuden*” kerrotaan, että ensiesitys oli ollut jännittävä kokemus tekijöille, mutta yleisesti ottaen kaikki olivat tyytyväisiä lopputulokseen.¹⁴⁷

Kuva 19. Elokuvan ennakko ensi-ilta tekijöille käynnissä. Kuva: Mika Tolvanen / Yle

Elokuva sai myös ensiesityksensä Yle Teemalla 30.4.2015. Tuottaja Sami Hahtalan mukaan katsojamäärä ei ollut pettymys mutta ei voida kuitenkaan myöskään sanoa sen olleen varsinainen menestys.¹⁴⁸ Lehtijuttuja elokuvasta kirjoitettiin tekijöiden mukaan mukava määrä. Helsingin Sanomien Nyt!-liitteen Leena Virtanen kirjoitti positiivisessa arviossaan elokuvasta näin:

”Kynisempi sanoisi, että dokumentti on pelkkää Ylen puffia omasta radio-ohjelmastaan, mutta harva voi pitää kiinni kynisyydestä dokumentin katsottuaan. Dokumentti on ohjattu ja leikattu loistavalla rytmitajulla ja sopivasti kieli poskessa. Jos kevätmasennus vaivaa, kannattaa ilmeisesti heittäytyä dj Matin vietäväksi.”¹⁴⁹

IMDB:ssä ei ole elokuvasta saatavilla käyttäjien antamaa arvosanaa elokuvalle, sillä niitä on annettu alle viisi kappaletta ja täten se ei täytä minimimäärää.¹⁵⁰

¹⁴⁷”*Ysäristit kohtasivat julkisuuden*”, Yle

¹⁴⁸ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

¹⁴⁹ *Traktorissakin pauhaa ysärieuforia*. Helsingin Sanomat.

¹⁵⁰ Kuningas Matti ja ysäristit, Internet Movie Database

Kuva 20. Elokuvan kuvaajat joukkopotretissa.

To Nightwish with loven ennakkoensi-ilta pidettiin Himoksella 20.8.2016, jolloin bändillä oli myös kesän ainoa keikka Suomessa. Bändin lisäksi näytöksessä oli paikalla myös elokuvan tekemiseen osallistuneita faneja muun muassa Alankomaista, Argentiinasta, Brasiliasta, Iso-Britanniasta, Ranskasta, Serbiasta, Suomesta ja Ukrainasta. Bändin jäsenet Tuomas Holopaista lukuunottamatta näkivät elokuvan yhdessä fanien kanssa ensimmäistä kertaa. Ensi-illasta jaettua livevideota oli katsottu bändin Facebook-sivun kautta yli 150.000 silmäparin toimesta.¹⁵¹ Nightwishin pääsäveltäjä ja johtohahmo Tuomas Holopainen kommentoi ensi-illan jälkeen liikuttuneena elokuvaa.

“Tämä oli loistava! Dokumentissa kiteytyi se, että musiikki on jakamista. Dokumentin kohokohta minulle on se, että yhdistämme ihmisiä huolimatta kansallisuudesta, iästä, sukupuolesta tai rodusta,”¹⁵²

¹⁵¹ ”Floor Jansen – olen todella liikuttunut”, Yle

¹⁵² ”Floor Jansen – olen todella liikuttunut”, Yle

Kuva 21. Bändi ja fanit elokuvan ensi-illassa Himoksella. Bändi eturivissä. Kuvakaappaus videosta elokuvan Facebook-sivulta.

Televisiossa ensi-ilta Yle Teemalla oli viikkoa myöhemmin, jolloin esitettiin samalla kertaa myös Nightwishin konserttitaltiointi. Tekijöiden mukaan elokuva sai suhteellisen hyvän määrän katsojia ja he olivat tähän tyytyväisiä.¹⁵³ Tässä mielestäni Yleisradio toteuttaa hienosti tehtävänsä pureutuessaan tällä tavalla kansallisiin ilmiöihin.

Elokuva sai julkaisuviikonloppuna paljon näkyvyyttä sekä kotimaisessa että ulkomaisessa mediassa. Tekijät olivat odottaneet elokuvan saavan enemmän kansainvälisiä katsojia. Syynä odotettua huonompaan kansainväliseen katsojamäärään oli tekijöiden mukaan julkaisukanava Yle Areena, joka ei toimi kansainvälisessä levityksessä läheskään niin kuin esimerkiksi Youtube, jonka käyttämiseen monet ovat jo tottuneet.¹⁵⁴

IMDB:ssä käyttäjien antama arvosana elokuvalla on 6,1/10 perustuen 18 arviointiin.¹⁵⁵ Arvioiden määrä on pieni ja se ehkä kertoo elokuvan heikosta leviämisestä.

5.4 Kuningas Matti ja ysäristit ja To Nightwish with love- elämää ensi-illan jälkeen

Elokuvan musiikin, eli lukuisten 90-luvun hittikappaleiden, tekijänoikeuksista johtuen *Kuningas Matti ja ysäristit*-elokuva voitiin pitää julkaisun jälkeen nähtä-

¹⁵³ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

¹⁵⁴ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

¹⁵⁵ To Nightwish with love, Internet Movie Database

villä vain 30 päivän ajan ja tällä hetkellä se ei ole nähtävissä enää ollenkaan. *To Nightwish with loven* kanssa Yleisradio onnistui neuvottelemaan merkittävästi pidemmän saatavuusajan, nimittäin toukokuussa 2017 esitysaikaa on vielä jäljellä 83 vuotta. Bändin osallistuminen elokuvan tekemiseen edesauttoi suotuisaa neuvottelutulosta.¹⁵⁶

Molempien elokuvien tekemiseen osallistuneet fanit ovat jatkaneet yhteydenpitoa myös hankkeen jälkeen. Kuningas Matti-projektia varten perustettu suljettu Facebook-ryhmä on edelleen voimissaan kaksi vuotta elokuvan valmistumisen jälkeen ja sen jäsenet ovat keskenään suunnitelleet kuvaavansa jonkinlaista jatkoa aiemmin tehdylle materiaalille. Näin ei ole kuitenkaan vielä tähän mennessä tapahtunut. Viimeinen *Parasta ennen*-ohjelma esitettiin radiossa YleX:llä 16.12.2016.¹⁵⁷

Myös Nightwish-faniien elokuvan tekemiseen osallistunut yhteisö on pitänyt yhteyttä toisiinsa ja vierailleet toistensa kotimaissa. Yhteisö on lanseerannut itselleen asiaa paljon kuvaavan sloganin: "Nightwish - connecting people".¹⁵⁸ Elokuvan omalla Facebook-sivulla oli toukokuussa 2017 yhteensä 8 710 tykkääjää, joka on suomalaiselle elokuvalla varsin hyvä määrä.¹⁵⁹

Elokuvien tekijät ovat myös esitelleet tuotantotapaa kansainvälisissä televisioalan tapahtumissa ja se on herättänyt paljon kiinnostusta. Tuotantomallista on tehty myös myytävä formaatti, jolle etsitään kansainvälisiä ostajia. Tutkimuksen kirjoitushetkellä tekijöillä ei ollut tiedossa vielä onnistuneita kauppvoja, mutta tämä työ on vielä suurelta osin kesken.¹⁶⁰

¹⁵⁶ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

¹⁵⁷ "Viimeinen Parasta ennen-lähetys silkkaa ysärihulluutta", Yle

¹⁵⁸ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

¹⁵⁹ Elokuvan Facebook-sivut

¹⁶⁰ Sami Hahtalan ja Harto Hännisen haastattelu

6 YHTEENVETO

Tässä luvussa koostetaan yhteen tutkimuksessa tehtyjä havaintoja sekä annetaan suosituksia vastaavien hankkeiden suunnittelua ja toteutusta varten. Luvun lopussa annetaan myös suositukset jatkotutkimuksia varten.

6.1 Tuotannoista yleisesti

Joukkoistamalla kuvattuja hankkeita käynnistettäessä on niiden lähtökohtana oltava jokin jo valmiiksi tunnistettu ilmiö tai ryhmä, jonka parista voidaan olettaa löytyvän sopivan motivoitunut joukko lähtemään hankkeeseen mukaan. Hankkeen olisi hyvä käsitellä sitä asiaa, mikä on tälle ihmisryhmälle nimenomaisesti yhteinen nimittäjä. Ylen hankkeissa tietyn musiikin fanittaminen yhdisti ihmisiä, kun taas *Life in a dayssa* yhteinen nimittäjä oli laajempi ihmisyyys ja henkilökohtaiset tarinat. Olisi löydettävä se yhdistävä tekijä, jonka kautta yleisö voi kuvitella itsensä mukaan projektiin. Tekijöiden tunnettuus ja yleisön luottamus tekijöihin pitää myös olla mukana tavalla tai toisella; Ylellä se oli fanituksen kohteiden mukanaolo hankkeessa ja *Life in a dayssa* taas sekä ohjaajan että tuottajan suuri kansainvälinen maine. Kaikki hankkeet hyötyivät myös pioneeriasemastaan ja ihmiset olivat mielellään mukana koekaniineina kehittämässä jotain uutta.

Hankkeiden aikatauluttamisessa kannattaa keskittää toiminta johonkin tiettyyn päivämäärään tai tapahtumaan, kuten kaikissa tässä tutkimuksessa mukana olevissa elokuvissa tehtiin. *Life in a dayssa* tuotantoaika rajattiin yhteen päivään ja Ylen tuottamissa hankkeissa kuvaamisen päätöshetki päätettiin myös hyvissä ajoissa etukäteen. Näin tuotantoon saadaan maali mihin tähdätään ja kokonaisuus on muutenkin paremmin hallittavissa. Selkeillä aikarajoilla saadaan tuotantoon selkeyttä ja budjettikin on paremmin hallittavissa. Tämä asia ei toki sinänsä erota joukkoistamalla kuvattuja elokuvia muista tuotannoissa, sillä samat aikatauluttamisen ja resurssien järkevän käytön lainalaisuudet pätevät alalle muutenkin.

Elokuva-alan ammattilaiset kokivat kaikissa kolmessa hankkeessa, että he löysivät prosessien aikana uusia tapoja tehdä dokumenttielokuvaa. Joukkoistamalla kuvattun materiaalin tuotantoprosessi pakotti heidät kehittämään kokeilun

kautta uusia työmenetelmiä. He keksivät tapoja, joka antavat mahdollisuuden saada amatööreistä irti ennennäkemättömän intiimiä ja luonnollista kuvamateriaalia. Tähän asiaan kannattaa vastaavia hankkeita suunnitella kiinnittäen huomiota ja mieltä, millaiset aiheet hyötyisivät tästä aspektista erityisesti.

Amatöörit kokivat saavansa paljon hyödyllistä tietoa ja kokemusta audiovisuaalisesta tuotannosta sekä he saivat varmuutta kameran edessä esiintymiseen. Monelle hankkeet olivat ensikosketus tällaisten hankkeiden maailmaan ja prosessi on varmasti ollut heille kaikin puolin ikimuistoinen kokemus. Johtamisen näkökulmasta hankkeita toteutettaessa kannattaakin panostaa positiivisen ilmapiirin luomiseen ja käyttää varta vasten paljon aikaa amatöörien ohjeistamiseen kannustavassa hengessä. *Kuningas Matti ja ysäristien* sekä *To Nightwish with loven* prosesseissa ohjaajat huomioivat tämän asian erinomaisesti ja se oli varmasti yksi tärkeä osasy syy hankkeiden onnistumiseen. Myös *Life in a days* sekä ohjaaja Macdonald että tuottaja Scott pyrkivät rohkaisemaan kuvaajia tulemaan hankkeeseen mukaan ja kertoivat hankkeen tärkeydestä innostavalla tavalla.

Brunsin käyttäjä-tuottajuus on sopiva lähtökohta hahmottamaan niitä olosuhteita, joita joukkoistamalla kuvattu dokumenttielokuva edellyttää. Malli kuvaa kattavasti erilaisia hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa huomioitavia asioita. Se antaa vastauksen siihen, miten hankkeeseen mukaan tuleva yksilö haluaa toimia joukkoistamista varten rakennetussa työympäristössä. Vertailemalla muiden joukkoistamista käsittelevien tutkimusten tuloksia tähän tutkimukseen voidaan myös päätellä, että tällä tavalla tuotettujen elokuvien tekemiseen pätevät samankaltaiset lainalaisuudet kuin yleensäkin joukkoistamishankkeissa, eivätkä ne sisänsä siis eroa muista hankkeista mitenkään.

Avoimen ilmapiirin luominen, osallistumisen vapaaehtoisuus ja muutenkin suhteellisen paineeton tekotapa antavat hyvät edellytykset onnistumiselle. Osallistujille on hyvä antaa vapaat kädet heidän oman tekemisensä suhteen ja heillä on myös mahdollisuus antaa kokonaisuuteen niin vähän tai niin paljon kuin itse kokevat sopivaksi. Riittävän suuren massan haaliminen suhteessa hankkeen aiheeseen on myös ratkaisevaa; vain siten voidaan saada riittävän kattavasti vastattua elokuvassa esitettyihin kysymyksiin ja saatua sopivalla tavalla kirjava osallistujien joukko. Vertaistuki, osallistujien tasa-arvoinen kohtelu sekä kaikille

avoin lopputulos (jonka kaikki näkevät ensimmäisten joukossa) ovat kaikki kolmessa hankkeessa toteutuneita asioita, jotka myös osuvat käyttäjä-tuottajuuden malliin.

Kaikissa kolmessa elokuvassa ammattilaiset antoivat myös kuvaajille ohjeita, mitä asioita heidän pitää huomioida kuvauksia tehdessään. Nämä ohjeet käsittivät perusasioita kuvaamisesta kuten kuvakulmien, valon ja äänen huomioimista sekä myös muita teknisiä yksityiskohtia. Varsinkin *Life in a day*ssa tähän asiaan tuotantoryhmä olisi voittanut kiinnittää vielä enemmän huomiota ja haastatteluista saakin sellaisen käsityksen, että tuotanto oli suuressa pulassa teknisesti heikon materiaalien kanssa. Ylen tuotannoissa taas ohjaajilla oli mahdollisuus pitemmällä aikavälillä opettaa kuvaajia perusasioiden ääreen ja jopa pyytää tekemään kuvia tarvittaessa uudestaan. Jos tuotantomallia haluttaisiin standardisoida pidemmälle, olisi tarpeellista luoda yleispätevä ohjeistus kuvaamisen sisällöllisiin ja teknisiin vaatimuksiin ja näin joka asiaa ei tarvitse jokaiselle ihmiselle opettaa erikseen. Tuotannon voisi aloittaa jopa lyhyellä kuvaamiskurssilla, jossa saataisiin kokonaiskäsitys kuvaajien osaamistasosta ja täten voitaisiin paremmin varmistaa riittävä tekninen taso toteutuksessa.

Sosiaalinen media ja muut verkossa käytettävät ilmaiset työkalut mahdollistavat nopean ja käytännönläheisen tavan sekä ohjaajille antaa ohjeita kuvaajille että kuvaajille toimittaa materiaalinsa eteenpäin jälkituotantoa varten. Hankkeissa mukanaolo ei myöskään sinänsä edellytä teknistä erityisosaamista ja työskentely-ympäristöt, kuten Facebookin keskusteluryhmät tai Youtube, ovat monelle jo entuudestaan tuttuja arkisia työkaluja. Kännykkäkamerat pystyvät nykyään ottamaan kuvaa ja ääntä, joista ammattimaisella jälkituotanto-osaamisella voidaan koostaa teknisesti kelvollinen lopputulos.

Kääntöpuolena tuotantomethodissa on sen vaativuus hankkeiden vastuuhenkilöille. Ohjaajilla kuluu valtavat määrät aikaa amatöörien ohjeistamiseen ja myöhemmässä vaiheessa kuvatun materiaalin läpikäyntiin. Kuvatun materiaalin hyötysuhde verrattuna lopputulokseen on heikompi kuin elokuvissa yleensä ja siihen on pystyttävä varautumaan etukäteen. Tämä antaa tietyt reunaehdot sille, ketkä tällaisia hankkeita voivat käytännössä toteuttaa. Varsinaisen taiteellisen ohjaustyön lisäksi ohjaajilta myös edellytetään hyviä ihmissuhdetaitoja ja kärsivällistä suhtautumista amatöörien kanssa toimimiseen.

Elokvien poikkeuksellinen tuotantometodi erottaa ne tavallisista kaupalliseen tarkoitukseen tehdyistä elokuvista myös siinä, että aivan samanlaisia teknisiä ja draamallisia vaatimuksia niille ei voida asettaa. Kuitenkin ajoittainen sisällöllinen rikkaus intiimeissä ja henkilökohtaisissa kuvamateriaaleissa kompensoi mahdollisia teknisiä puutteita. Katsojakokemuksena yksikään tutkimuksessa mukana ollut elokuva ei yllä suureksi elokuvalliseksi mestariteokseksi, mutta ei sitä toisaalta lähtöasetelmat huomioiden voi oikeastaan edes odottaa. *Life in a day* on teoriassa lähtökohtaisesti universaalisti kiinnostava elokuva, mutta syystä tai toisesta se ei yllä elokuvallisesti erityisen korkealle tasolle. Myöskään *Kuningas Matti ja ysäristit* tai *To Nightwish with love* eivät ole sinänsä elokuvataiteen merkkipaaluja, vaikka sinänsä onnistuneita teoksia ovatkin. Ehkä suurin syy siihen, miksi elokuvat eivät sen kummemmin kolahtaneet on se, että niiden aihe ei sinänsä kosketa minua henkilökohtaisesti. Niiden suurin arvo onkin jossain aivan muualla.

Joukkoistamalla kuvatut elokuvat pystyvät pureutumaan yksilön kokemukseen poikkeuksellisella tavalla ja avaamaan jotain intiimiä tasoa ihmisissä, jota ei muilla menetelmillä välttämättä pystyttäisi saavuttamaan. Menetelmä antaa mahdollisuuden löytää vastauksia isoihin kysymyksiin ihmisyydestä uudella tavalla. Kaikki tässä tutkimuksessa mukana olleet elokuvat ovat pioneerihankkeita nykyaikaisessa sisällöntuotannossa ja ne osoittavat, että joukkoistaminen taipuu todella monenlaisiin erilaisiin hankkeisiin. Joukosta voidaan saada irti elokuvaan myös todella kovaa ydintä, eikä esimerkiksi pelkkää rahoitusta tai muuta pientä tukea. Tämä työ on vasta alussa ja nämä hankkeet viitoittavat uutta tietä uudenslaisiin kiinnostaviin joukkoistamalla tehtyihin tuotantoihin.

6.2 Hankkeiden rahoituksesta ja levityksestä

On myös tarpeellista pohtia, miten tässä tutkimuksessa käsitellyt elokuvat asemoituvat yleensä elokuva-alan kentällä ja minkä profiilin tuotantoja ne itse asiassa ovat. Kaikissa kolmessa elokuvassa rahoittajana on taho, joka ei edellytä hankkeiden tuottavan sinänsä suoraan voittoa. Yleensä rahoittajat haluavat saada vähintään omansa takaisin tai mieluummin tietyllä prosentilla jopa voittoa. *Life in a day* lähti liikkeelle Youtuben syntymäpäivää juhlistamaan ja sitä

voidaankin pitää enemmän Youtuben mainoksena kuin varsinaisena elokuva-markkinoille tarkoitettuna tuotteena.

Yleisradio taas kansallisena mediayhtiönä on Suomessa niitä harvoja tahoja, joka voisi *Kuningas Matti ja ysäristien* ja *To Nightwish with loven* kaltaisia elokuvia tuottaa. Yleisradion verotukseen perustuva rahoituspohja mahdollistaa näiden elokuvien kaltaiset kokeilut ja siihen ei kohdistu samanlaista taloudellista painetta, kuin vapailla markkinoilla toimivaan riippumattomaan tuotantoyhtiöön. Varsinkin kansainvälisenä tuotantona tehty *To Nightwish with love* olisi aivan liian raskas hanke suhteessa odotettuihin tuottoihin yhdenkään yksityisen tuotantoyhtiön tehtäväksi. Sen käsityksen minkä tutkimusta varten tehdyistä haastatteluista sai, ei kummastakaan elokuvista ole ainakaan toistaiseksi tullut Ylelle merkittäviä tuloja, ei ainakaan sellaisia, jotka kattaisivat mitenkään elokuvaan käytetyt rahat. Tämä myös korostaa Yleisradion arvokkuutta toimijana Suomen kaltaisessa maassa, sillä mikään muu taho ei voisi tällä tavalla tutkia ja kehittää Suomen mediakenttää. Sen sijaan, että Yleisradio pelkästään kilpailee omilla sisällöillään vapaan kentän toimijoiden kanssa, se voi myös tehdä tutkivaa pioneerityötä mediakentällä johon muut eivät ainakaan tässä kohta pysty.

Kaikkia kolme elokuvaa olisi myös helppo kritisoida ilmaisen työvoiman käytöstä. Esimerkiksi *Life in a dayssa*, lukuunottamatta kehittyviin maihin lähetettyjä kameroita, tuotanto sai tuhansia tunteja ilmaista kuvamateriaalia lähes kahdesta sadasta maasta. Ammatillaiset tekivät tästä materiaalista sitten elokuvan, jota on esitetty kaupallisesti muun muassa elokuvateattereissa. Jos katsoo kuitenkin tarkemmin elokuvan markkinointia ja levitystapaa sekä sitä, että se on tälläkin hetkellä ilmaiseksi katsottavissa Youtubessa, ei voida kuitenkaan sanoa tekijöiden varsinaisesti hyötyneen siitä taloudellisesti merkittävällä tavalla. Mikään ei myöskään viittaa siihen, että he kuvittelisivat tekevänsä niin edes jatkossa. Saatavilla olevien lipputulotietojen perusteella elokuvan voisi tuotannon olettaa olevan jossain määrin tappiollinen. Kevin Macdonaldin, Joe Walkerin ja 25 avustajan palkkaamista puoleksi, ynnä muut jälkituotantokulut ja kalustokulut, on tuskin kovinkaan halpaa puuhaa. Elokuvan taustalla oli onneksi alusta sen verran leveät hartiat ja kassassa rahaa muun muassa korealaisen LG elektroniikkayhtiön kautta, että kenenkään talous tuskin on hankkeen jälkeen ollut sinänsä vaarassa kaatua.

Jos myös huomioidaan tapa, millä Ylen hankkeet on viety läpi, ei voida mielestäni nimessä puhua amatöörien hyväksikäytöstä. Tuotantoryhmä käsitteli osallistujia koko prosessin ajan kunnioittavasti ja antoi heidän työlleen arvoa sekä piti heitä koko ajan tasa-arvoisen tietoisena hankkeen etenemisestä. Ihmiset hitsautuivat yhteen ja he kokivat tehneensä yhdessä ja tasavertaisesti merkittävää työtä. On luonnollista, että Yleisradion ammattilaiset ottavat kokonaisuuden suhteen ja esimerkiksi jälkituotannossa ja levityksessä ison vastuun, eikä sekään aiheuta kitkaa ammattilaisten ja amatöörien välillä. Alusta asti kaiken keskiössä tärkeinä arvoina olivat rehellisyys ja avoimuus ja ne kantoivat myös hankkeen loppuun asti hyvin.

6.3 Suositukset jatkotoimenpiteistä

Tuotantometodi sinänsä kehittyisi parhaiten, jos tuotantoja tehtäisiin sitä hyödyntämällä paljon enemmän. Kenttä on tällä hetkellä täysin avoin kaikenlaisille kokeiluille, ja uskon tällä hetkellä tehtyjen tuotantojen olevan vain pintaraapaisu siitä, mitä on jatkossa tulossa. Hankkeiden taloudellista kannattavuuttakin pysyy varmasti kehittämään uusien aiheiden ja kokeellisten ideoiden myötä. Kansainvälisesti monessa maassa on jo tehty tuon maan omia versioita kuten Canada in a day, Japan in a day, Britain in a day ja niin edelleen. Niissä vaikuttaisi kuitenkin olevan suurinpiirtein keskenään samankaltaiset ideat käytössä ja luovuutta kaivattaisiin enemmän.

Tuotantomallilla olisi edellytyksiä toimia hyvänä menetelmänä mediakasvatuksen kentällä. Mielenkiintoista olisi nähdä esimerkiksi lasten kuvaama elokuva, joka voisi käsitellä vaikkapa heidän koulupäiväänsä. Tätä varten käytössä kannattaa olla lapsille tarkoitettua opetusmateriaalia, josta he voivat nähdä ja tarkistaa kuvaamiseen liittyvät tekniset perusasiat. Perusmateriaalia onkin varmasti jo paljon olemassa mitä voidaan sitten soveltaa metodin tarpeisiin.

Metodin tutkimuksessa voisi jatkossa keskittyä enemmän osallistujien omaan kokemukseen tuotantoprosessista. Heidän motivaatiotekijöitään voisi tutkia tarkemmin sekä täten perehtyä viikkotehtävien antamiseen tarkemmin.

LÄHTEET

Kaikki verkko-osoitteet tarkistettu 28.5.2017

Tutkimushaastattelut

Kaisa Aleniuksen ja Sami Hahtalan haastattelu 6.4.2017. Haastattelijana Harri Sippola. Tallenne ja litterointi tekijän hallussa.

Harto Hännisen ja Sami Hahtalan haastattelu 2.5.2017. Haastattelijana Harri Sippola. Tallenne ja litterointi tekijän hallussa.

Life in a day tekijähaastattelut

Kaufman, Amy. *'Life in a Day' tries to be more than a YouTube movie*. Kevin Macdonaldin ja Joe Walkerin haastattelu. Los Angeles Times. Julkaistu 28.7.2011. <<http://articles.latimes.com/2011/jul/28/entertainment/la-et-youtube-movie-20110728>>

National Geographic. *Life in a Day: About the Production, A Discussion With the Director and Editor*. Kevin Macdonaldin ja Joe Walkerin haastattelu. National Geographicin artikkeli elokuvan tekemisestä. Julkaisupäivä ei tiedossa. <<http://movies.nationalgeographic.com/movies/life-in-a-day/about-the-production/>>

Brown, Jeffrey. *Conversation: Kevin MacDonald, Director of 'Life in a Day'*. Kevin Macdonaldin haastattelu. PBS Newshour verkkolehti. Julkaistu 27.1.2011. <<http://www.pbs.org/newshour/art/conversation-kevin-macdonald-director-of-life-in-a-day/>>

Carnevale, Rob. *Life In A Day - Kevin Macdonald interview*. Kevin Macdonaldin haastattelu. Indie London-verkkolehti. Julkaisupäivä ei tiedossa. <<http://www.indielondon.co.uk/Film-Review/life-in-a-day-kevin-macdonald-interview>>

Taylor, Drew. *Interview: 'Life In A Day' Director Kevin Macdonald Talks The Influence Of 'Listen To Britain' Docs*. Kevin Macdonaldin haastattelu. Indiewire magazine verkkolehti. Julkaistu 29.7.2011. <<http://www.indiewire.com/2011/07/interview-life-in-a-day-director-kevin-macdonald-talks-the-influence-of-listen-to-britain-docs-117188/>>

Watercutter, Angela. *Life in a Day Distills 4,500 Hours of Intimate Video Into Urgent Documentary*. Kevin Macdonaldin ja Joe Walkerin haastattelu. Wired magazine verkkolehti. Julkaistu 29.7.2011. <<https://www.wired.com/2011/07/life-in-a-day-interviews/>>

Pejkovic, Matthew. *An interview with Life in a Day director Kevin Macdonald*. Kevin Macdonaldin haastattelu. Matt's movie reviews-verkkolehti. Julkaisupäivä ei tiedossa. <<http://www.mattsmoviereviews.net/spotlight-interview-life-in-a-day.html>>

Kemp, Stuart. *'Life in a Day' Director Kevin Macdonald on Working With Ridley Scott and Wading Through 81,000 Submissions for His Film (Berlin)*. Kevin Macdonaldin haastattelu. Hollywood Reporterin verkkolehti. Julkaistu 2.11.2011. <<http://www.hollywoodreporter.com/news/life-a-day-director-kevin-98328>>

Wilkinson, Amber. *Capturing Life In A Day*. Kevin Macdonaldin haastattelu. Eye for film-verkkolehti. Julkaisupäivä ei tiedossa. <<http://www.eyeforfilm.co.uk/feature/2011-06-18-life-in-a-day-interview-with-director-kevin-macdonald-feature-story-by-amber-wilkinson>>

Muu aineisto

Alenius, Kaisa & Hänninen, Harto. *Floor Jansen: "Olen todella liikuttunut"*. Yleisradio. Julkaistu 22.8.2016. <<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/08/22/floor-jansen-olen-todella-liikuttunut>>

Alenius, Kaisa & Hänninen, Harto. *What is your pricess Nightwish treasure?* Yleisradio. Julkaistu 27.1.2016. <<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/01/27/what-your-priceless-nightwish-treasure>>

Alenius, Kaisa. *Ysäristit kohtasivat julkisuuden*. Yleisradio. Julkaistu 1.10.2015. <<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/10/01/ysaristit-kohtasivat-julkisuuden>>

Bershen, Wanda. *Around the World in a Day: The Ultimate YouTube Project*. International documentary association. Julkaisupäivä ei tiedossa. <<http://www.documentary.org/magazine/around-world-day-ultimate-youtube-project>>

Box Office Mojo. Life in a day-elokuvan sivu. <<http://www.boxofficemojo.com/movies/?id=lifeinaday.htm>>

Box Office Mojo. Last King of Scotland-elokuvan sivu. <<http://www.boxofficemojo.com/movies/?id=lastkingofscotland.htm>>

Britain in a day-elokuvan englanninkielinen Wikipedia-artikkeli <https://en.wikipedia.org/wiki/Britain_in_a_Day>

Clark, Catherine R. *C'était Paris en 1970*. Études Photographiques verkkolehti. 2014. <<https://etudesphotographiques.revues.org/3407>>

Fernandez, Jay A & Miller, Daniel. *National Geographic Films picks up "Life in a Day"*. Reuters. Julkaistu 24.1.2011. <<http://www.reuters.com/article/us-lifeinaday-idUSTRE70N6D120110124>>

Grunn, Emma. *Viimeinen Parasta ennen! -lähetys oli silkkaa ysärihulluutta: Pandoran yllätyspuhelu, Matti Airaksisen kyyneleet ja Waldo kakkulähetinä*. Yleisradio. Julkaistu 17.12.2016. <http://yle.fi/ylex/uutiset/viimeinen_parasta_ennen_lahe-tys_oli_silkkaa_ysarihulluutta_pandoran_yllatyspuhelu_matti_airaksisen_kyyneleet_ja_waldo_kakkulahettina/3-9359531>

Internet Movie Database-tietokanta. Kuningas Matti ja ysäristit-elokuvan sivu. <<http://www.imdb.com/title/tt5037662/>>

Internet Movie Database-verkkotietokanta. Last king of Scotland-elokuvan sivu. <<http://www.imdb.com/title/tt0455590/>>

Internet Movie database-verkkotietokanta. Life in a day-elokuvan sivu. <<http://www.imdb.com/title/tt1687247/>>

Internet Movie database-verkkotietokanta. To Nightwish with love-elokuvan sivu. <http://www.imdb.com/title/tt5990860/?ref_=nv_sr_1>

Laurila, Elina. *Fanien kuvaama dokumentti todistaa, että Nightwish on maailmalla isompi kuin uskoisitkaan*. Aamulehti. Julkaistu 20.08.2016 <<https://www.aamulehti.fi/kulttuuri/fanien-kuvaama-dokumentti-todistaa-etta-nightwish-on-maailmalla-isompi-kuin-uskoisitkaan-23867147/>>

Lehtinen, Lauri. *Suomen ensimmäinen joukkoistettu dokumentti: Kuningas Matti ja ysäristit*. YLE. Julkaistu 10.4.2015. <<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/10/suomen-ensimmainen-joukkoistettu-dokumentti-kuningas-matti-ja-ysaristit>>

Macdonald, Kevin. *Life in a Day: Around the world in 80,000 clips*. The Guardianin verkkolehti. Julkaistu 7.7.2011. <<https://www.theguardian.com/film/2011/jun/07/life-in-a-day-macdonald>>

Morrow, Justin. *Shooting Ratios, From Hitchcock to 'Fury Road' to 'Primer' (and What They Mean to You)*. No film school. Julkaistu 4.3.2016. <<http://nofilmschool.com/2016/03/shooting-ratios-mad-max-fury-road-primer-hitchcock>>

O'hara, Helen. *Life in a day review*. Elokuva-arvio. Empire Online. Julkaistu 26.5.2011. <<http://www.empireonline.com/movies/life-day/review/>>

Rotten Tomatoes-arvostelusivusto. Life in a day-elokuvan sivu. <https://www.rottentomatoes.com/m/life_in_a_day_2011/>

Rotten Tomatoes-arvostelusivusto. Last King of Scotland-elokuvan sivu. <https://www.rottentomatoes.com/m/last_king_of_scotland>

Schenker, Andrew. *Life in a day*. Elokuva-arvio. Slant Magazine. Julkaistu 24.11.2011. <<http://www.slantmagazine.com/film/review/life-in-a-day>>

To Nightwish with love-elokuvan Facebook-sivut
<<https://www.facebook.com/to.nightwish.with.love/?fref=ts>>

Virtanen, Leena. *Traktorissakin pauhaa ysärieuforia*. Helsingin Sanomat. Julkaistu 30.4.2015.
<<http://www.hs.fi/radiotelevisio/art-2000002820327.html>>

Videoaineisto

How You Can Build the Soundtrack to Life In A Day. Video Life in a day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 20.7.2010. < <https://www.youtube.com/watch?v=46de7qPgcyg>>

Joe Walker: How we're editing and creating Life In A Day. Video Life in day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 8.9.2010. < <https://www.youtube.com/watch?v=f8WFa8tUey8>>

Kevin Macdonald at the mass observation archive. Video Life in a day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 20.7.2010. < <https://www.youtube.com/watch?v=CEQhy0oFE1w>>

Kevin Macdonald: It's Filming Day. Video Life in a day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 22.7.2010 < <https://www.youtube.com/watch?v=Uw9JJUs7mJA>>

Kevin Macdonald on Life in a Day. Video Life in day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 1.7.2010. <https://www.youtube.com/watch?v=C_4uii96xqM>

Life in a day. Rekrytointivideo kuvaajille. Video Life in a day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 2.7.2010. <<https://www.youtube.com/watch?v=XMxuocCN1O0>>

Life in a Day is Picture Locked: A message from Kevin Macdonald. Video Life in a day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 8.12.2010. < <https://www.youtube.com/watch?v=6MKxyFXIjKY>>

The Life in a Day World Premiere at Sundance: Q&A. Video Life in a day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 24.11.2011. <<https://www.youtube.com/watch?v=J2IhIK5GV-g>>

Making of To Nightwish with Love. Video elokuvan To Nightwish with love-verkkosivustolla. Julkaistu 12.7.2016. <<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/07/12/making-nightwish-love>>

NEW request for sounds from Matthew Herbert. Video Life in day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 18.11.2010. < <https://www.youtube.com/watch?v=OTmwiUNmcGI>>

Nightwish and selfies from Wembley #fellowimagineers. Video To Nightwish with love-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 16.12.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=KYecZl4F9_s>

Ridley Scott on Life In A Day. Video Life in a day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 6.7.2010. < <https://www.youtube.com/watch?v=kGYACultjCY>>

The Film Editor's how-to guide for Life in a Day. Video Life in a day-elokuvan Youtube-kanavalla. Julkaistu 22.7.2010. <<https://www.youtube.com/watch?v=1nIIVH0R0kY>>

Tutkimuskirjallisuus

Brabham, Daren C. *Crowdsourcing the Public Participation Process for Planning Projects*. Sage Publications. 2010.
<http://sites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic980025.files/Wk%2011_Nov%2011th/Brabham_2009_Crowdsourcing%20Public%20Participation.pdf>

Brabham, Daren C. *Moving the crowd at iStockphoto: The composition of the crowd and motivations for participation in a crowdsourcing application*. First Monday-verkkolehti. Heinäkuu 2008.
< <http://firstmonday.org/article/view/2159/1969>>

Bruns, Alex. *Blogs, Wikipedia, Second life and beyond. From production to produsage*. Peter Lang Publishing Inc, New York. 2008.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko; Sajavaara, Paula. *Tutki ja kirjoita*. Kirjayhtymä Oy. Tammer-Paino Oy, Tampere 1998.

Howe, Jeff. *Crowdsourcing – Why the power of the crowd is driving the future of business*. Crown publishing Ltd.

Howe, Jeff. *The rise of crowdsourcing*. Wired Magazine. 06.01.2006.
<<https://www.wired.com/2006/06/crowds/>>

Juntunen, Max. *Elävän kuvan sanasto*. Oy Edita Ab, Helsinki. 1997.

Kain, Patricia. *How to do a close reading*. Harvard College Writing Center. 1998.
<<https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/how-do-close-reading>>

Lähilukua käsittelevä sivu. Jyväskylän yliopisto. Koppa-sivusto.
<<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/lahiluku>>

Pirilä, Kari & Kivi, Erkki. *Leikkaus – elävä kuva, elävä ääni*. Like-kustannus. Otavan kirjapaino, Keuruu. 2008.

Sharma, Ankit. *Crowdsourcing Critical Success Factor Model Strategies to harness the collective intelligence of the crowd*. London School of Economics. 2010
<<https://pdfs.semanticscholar.org/7e47/d791397f1b78ca4ced2dcfddd182e5abddc0.pdf>>

Teemahaastattelua käsittelevä sivu. Tilastokeskus. Virsta-sivusto.
<<https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>>

Webster, John. *Dokumenttielokuvan käsikirjoittamisesta*. Elokuvantaju-sivusto. 1998.
<http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/kasikirjoitus/artikkelit/webster_dokumenttielokuvan.js>